

Леонтій ВОЙТОВИЧ

*доктор історичних наук, професор
завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики
Львівського національного університету ім. І. Франка
старший науковий співробітник відділу історії середніх віків
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9191-6537>
e-mail: lev67420@ukr.net*

ДУБНИЦЬКА ХРОНІКА ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ БОРОТЬБИ ЗА СПАДЩИНУ РОМАНОВИЧІВ У XIV СТОЛІТТІ

Метою статті визначено залучення угорської Дубницької хроніки XIV ст. для спростування стереотипів, які сформувалися у процесі досліджень боротьби за спадщину Романовичів (1340–1434), зокрема Казимирівської легенди. Методологію дослідження побудовано на принципах історизму, об'єктивності, багатофакторності та всебічного аналізу. Використано системний і структурний методи. На підставі аналізу окремих епізодів угорської Дубницької хроніки XIV ст., сформованої на надійних джерелах, спростовано усталені стереотипи про приєднання галицьких земель до Польського королівства 1340 р. як законне успадкування польським королем Казимиром III на підставі рішення Вишеградського з'їзду 1338 р. і про подальшу боротьбу за спадщину Романовичів між Польщею, Литвою та Золотою Ордою, не беручи до уваги місцеву давньоукраїнську еліту Руського королівства (Галицько-Волинської держави).

Констатовано, що приєднання галицької частини Королівства Русі до Польщі не відбулося 1340 р. чи 1349 р. Встановлено, що коли Болеслав-Юрій Тройденевич почав шукати протидію небезпечного для його держави польсько-угорського зближення, Казимир III спочатку підтримав претензії на руський престіл іншого племінника, Владислава Земовитовича, а потім і сам втрутився в боротьбу за спадщину Романовичів, намагаючись домовитися з місцевим боярством. У висновках, опираючись передовсім на угорську Дубницьку хроніку, хроніку Яна з Чарнкова, з якої черпав Длугош, та фрагменти інших окремих німецьких і польських хронік, а також нечисленний актовий матеріал, пов'язаний із діяльністю князя Любарта-Дмитра Гедиміновича, показано вразливі сторони наявних стереотипів і причини їхньої появи, зокрема пов'язаних із Казимирівською легендою, а також основними етапами боротьби за спадщину Романовичів протягом 1340–1434 рр. та дискусією навколо них.

Ключові слова: Дубницька хроніка, Хроніка Яна з Чарнкова, Руське королівство, Болеслав-Юрій Тройденевич, Казимир III, Любарт-Дмитро Гедимінович, Казимирівська легенда.

Польща, розірвана наприкінці XVIII ст. на три частини, зазнавала утисків від нових зверхників, як кожна бездержавна нація. Однак у другій половині XIX ст. в

австрійській частині, тобто на теренах Королівства Галиції і Лодомерії, вільно функціювали польські патріотичні й наукові установи та друкували різноманітну книжкову історичну та краєзнавчу літератури. А патріоти-науковці мали можливість у стінах Львівського університету ідеалізувати минуле Королівства Польського та Речі Посполитої. Педантичні німці вимагали тільки дотримуватися академічного обґрунтування висновків у душі традицій позитивізму.

Одним із найбільш ідеалізованих героїв польської історії був король Казимир III Великий (Kazimierz III Wielki), який обіймав престіл у 1333–1370 рр. Традиція приписувала йому приєднання у 1340 р. Галицько-Волинського князівства¹, будівництво у Львові католицької катедри, Високого і Низького замків, католицької катедри у Володимирі, замку в Галичі та майже всіх старих мурованих будов у галицьких містах. Одразу тодішня польська історіографія вигадала легітимізацію приєднання Галицько-Волинського князівства (Руського королівства) як успадкування Казимиром III спадщини Романовичів за рішенням Вишеградського з'їзду 1338 р. (Gorzycski, 1889; Prochaska, 1892; Świeżawski, 1894; Balzer, 2005, s. 660–682; Semkowicz, 1898; Zakrzewski, 1922b, s. 97–110; Paszkiewicz, 1925; Kętrzyński, 1934). А їхні наступники, не турбуючись про джерельні підтвердження, далі сприймають як аксіому цей Казимирівський міф, покликаючись на праці попередників (Kaczmarczyk, 1948; Sieradzki, 1959; Kozłowska-Budkowa, 1963; Samsonowicz, 1980; Śliwiński, 1987, s. 44–46; 1994; Jasiński, 1990, 1993, 1995, 2001; Kiryk, 1992; Szczur, 2002, s. 365–380; Elmonowski, 2002; Nowakowski, 2003; Wyrzumski, 2004; Barański, 2006, s. 484–489; Jasienica, 2007, s. 291–299; Dąbrowski, 2007; Савчук, 2013; Войтович, 2017).

Литовські історики, відзначаючи, що спроба польського короля зайняти Львів і галицько-волинські землі 1340 р. не вдалася, прихід до влади князя Любарта-Дмитра Гедиміновича (Liubartas Demetrijus) апіорі вважають входженням цих територій до Великого князівства Литовського, взагалі не беручи до уваги позицію місцевої еліти Руського королівства (Галицько-Волинської держави) та титулатуру й політику самого Любарта-Дмитра (Гудавичюс, 2005, с. 121, 124–127, 133–134, 140, 142, 145–146, 174) (в литовській та європейській історіографії цій постаті приділено надто мало уваги (Stadnicki, 1853; Маслов, 1937; Sužiedėlis, 1978; Войтович, 1998, 2000, с. 18, 37, 40, 74–76, 109, 138, 230–231, 263, 295, 299–300, 310, 345–347, 352–353, 426, 437–438, 440–443, 446–447, 449–450, 463, 474, 476, 485–486, 499–501, 504; Войтович 2006а, с. 37–42, 75, 511–512, 562, 614, 618–619, 636, 668–672, 678–679; Троневиц, 2003а, 2003б, 2011).

Сучасна російська історіографія весь період боротьби за спадщину Романовичів подає як боротьбу між Польщею, Литвою та Золотою Ордою, вперто не зауважуючи чи свідомо ігноруючи участь галицько-волинської, тобто давньоукраїнської еліти (Измайлов, 2009; Хаутала, 2016). Їхню позицію підсилюють і ті сучасні українські історики, далекі від середньовічних та ранньомодерних джерел, які «фахово» пробують доводити появу української нації у XIX ст. чи на початку XX ст. Відсутність ре-

¹ Більшість тогочасних російських і українських дослідників також однозначно датували входження руської землі до складу Польського королівства 1350 р. чи 1349 р. (Зубрицкий, 1855, с. 291; Зубрицкий, 2002, с. 29–38; Шараневич, 1863, с. 148–160; Линниченко, 1891; Линниченко 1907; Лонгинов, 1887, с. 25–32; Филевич, 1890, с. 54–86; Довнар-Запольській, 1896; Грушевський, 1905, с. 126; Грушевський, 1907, с. 22–24, 39–44, 81, 89–94, 101, 241; Режабек, 1907; Кордуба, 1940; Мазур, 2003).

акції українських істориків сприймається як мовчазна згода з подібними висновками. Праці дослідників, які обґрунтовують думку, що про анексію галицької частини Королівства Русі, тобто Галицько-Волинської держави, можна говорити тільки з 1387 р. (Крип'якевич, 1935, с. 641–642; Крип'якевич, 1984, с. 111–115; Крип'якевич 1999, с. 140–146; Ісаєвич, 1968, 2001, с. 219; Войтович, 2006с; Ісаєвич та Войтович, 2006) (якщо не з 1392 р., коли після підписання угоди в Острові, ця анексія була визнана Литвою, чи з 1434 р., коли після довгої польсько-угорської конфронтації і складних переговорів галицька частина Руського королівства була анексована Польщею) (Троневиц, 2003b, 2011; Войтович, 2009a, 2010, 2011b, 2011c, 2012, 2013, 2017, 2018a, 2018b, 2019a, 2019b, 2019c; Wojtowycz, 2011, s. 47–66; 2018; Sperka, 2013; Чобіт, 2017), далі ігноруються, і автори підручників та популярних довідників продовжують тиражувати Казимирівську легенду. Тому мета статті – залучити угорську Дубницьку хроніку XIV ст. для спростування стереотипів, які сформувалися у процесі досліджень боротьби за спадщину Романовичів (1340–1434), зокрема Казимирівської легенди.

Перевірка Казимирівської легенди не витримує підтвердження джерелами. Так, у більшості випадків Казимир III взагалі не брав реальної участі в будовах, які йому приписують. Костел Вознесіння Діви Марії у Львові почали зводити лише в 1380-х роках з ініціативи львівських міщан-католиків, цим будівництвом опікувався Петро Штекер, син львівського війта Бертольда Штекера. Лише, коли костел став кафедральним (1412–1414), до продовження будівництва долучився королівський уряд Владислава Ягайла (Władysław II Jagiełło), але основні витрати і далі несли міщани (Козубська, 2000, 2001a, 2001b). Аналіз документів, виданих канцелярією Казимира III, дає можливість стверджувати, що на галицьких теренах було видано до 2 % усіх відомих королівських документів (Kętrzyński, 1913; Rutkowski, 1978; Gaşiorowski, 1979). Тобто, при всій рухливості, король бував у цих землях не так часто.

Наскільки близькою до реалій залишається політична складова Казимирівської легенди? Коли ж насправді Руське королівство та його основні частини ввійшли до складу Польського?

Як слушно зауважив польський дослідник Казимир Мислінський (Kazimierz Mysliński), від часу утвердження Данила Романовича і до вигаснення Романовичів між польськими та галицько-волинськими князями зберігалися переважно союзницькі відносини, скріплені матримонійними зв'язками, інтенсивність яких зростає з кінця XIII ст. (Mysliński, 1993)². Можна стверджувати, що з другої половини XIII ст. польські, угорські та галицько-волинські володарі спільними зусиллями долали політичні проблеми, які виникали в них з іншими сусідами, і тісно переплелися матримонійними зв'язками.

Прийнявши 1253 р. королівську корону від Римського Папи і титул «світлішого короля Русі» (Тургенев, 1841, № 62–65, 74, 76–77; Большакова, 1976), Данило Романович фактично кинув виклик Золотій Орді, очільникові якої присягнув 1245 р., претендуючи не тільки на звільнення з-під ординської опіки, а й визволення з-під її зверхності всієї Русі (Войтович, 2003a, 2003b, 2008b; Александрович та Войтович,

² Навіть претензії Лева Даниловича на краківський престіл по смерті Болеслава Сором'язливого (Bolesław V Wstydlawy) у 1279 р. були не виявом експансії, а звичною європейською практикою успадкування: Кунегунда (Кінга) (Kunegunda/Kinga), дружина бездітного Болеслава Сором'язливого, була рідною сестрою Констанції – дружини Лева Даниловича, й активно підтримувала кандидатуру свояка (Войтович, 2004; Войтович, 2014, с. 196–199).

2013, с. 141–151; Dąbrowski, 2012, s. 275–267; Dąbrowski, 2016, s. 144–164, 188–190). Прийняття королівської корони спричинило війну з Ордою, яка закінчилася еміграцією короля Данила до Угорщини, звідки він повернувся лише після того, як Золота Орда розпочала тривалу боротьбу за Азербайджан (Войтович, 2009b). Старший син короля Данила – князь Лев Данилович, – зіткнувшись із фактичним розпадом Руського королівства – «Королівства Русі» – мусив стати васалом чорноморського улусбека Ногая (Nuğay), завдяки чому зміг не тільки об'єднати батьківську спадщину, а й значно розширити кордони Галицько-Волинської держави (Войтович, 2008с; Войтович, 2014, с. 199–227). Юрій Львович, під владою якого опинилася вся територія спадщини Романовичів, скориставшись тим, що золотоординський хан Тохта (Tuqtaу) знову був зайнятий боротьбою за Азербайджан, а його еміри – протистоянням із сином Ногая Джуке (Džöge = Чака) та внуком КараКішеком (Kara Küşük) у Причорномор'ї, звільнився від ординської залежності, про що передовсім свідчить прийняття королівського титулу «король Русі (*regis Russiae*), князь Лодомерії (*principis Ladimiriae*)» (Войтович, 2001; Войтович 2015, с. 356–359)³.

Діяльність останніх Романовичів у джерелах майже не відображена. Як впливає з актів, старший із братів Андрій був «*Dei gra(tia) dux Lodomirien(sis) et domi(nus) Terr[ae] Russi[ae]*», тобто «Божою ласкою князь володимирський і володар землі Русі» (Купчинський, 2004, с. 160–161), а молодший Лев – тільки князем Луцьким (Войтович, 2006b)⁴. Обидва, видається, зберігали союз із польським королем Владиславом Локетком (Władysław I Łokietek)⁵. Як впливає з відомого листа Владислава Локетка до Римського Папи Івана ХХІІ (Ioannes ХХІІ) від 21 травня 1323 р., польський король обох князів вважав «непереможним щитом» проти ординців, тобто в часи Юрійовичів боротьба з ординцями точилася з перемінним успіхом (Ptaśnik, 1913, р. 83). Небезпідставно також брати пропонували Тевтонському ордену захист від ординців (Куникъ и Лаппо-Данилевській, 1907а, с. 149). Не випадково й польський король просив папу оголосити хрестовий похід, аби запобігти поневоленню Галицько-Волинської держави ординцями (Ptaśnik, 1913, р. 83). Це був період панування хана Узбека (Üzbäk = Узбек) (1313–1342), при якому Золота Орда пережила найбільше піднесення (Кульпин, 2008, с. 71–104; Почекаев, 2010; Юрченко, 2012). Швейцарський мінорит Йоганн Вінтертурський (Johannes von Winterthur) (1300 – після 4.06.1348 р.) у «Хроніці від імператора Фрідріха ІІ до 1348 року» повідомив, що брати отримали ярлики на свої князівства від правителя Золотої Орди («тому що імператор Татарський незадовго до цього часу двох поганських королів цілком достойних поставив на чолі русичів»)⁶. Як зазначив сам хроніст, він черпав інформацію з попередніх джерел та розповідей міноритів (Грушевський, 1905, с. 527–528; Гене, 2002, с. 66). Жодне з джерел попередників, якими користувався хроніст, не містить подібної інформації, зокрема і «Книга історій» (хроніка за 1230–1341 рр.) цистерціанського абата з Каринтії Йоана Віктрінського (Johannes

³ Жодне з відомих джерел не дає підстав стверджувати, що Юрій Львович був ординським васалом. Зрозуміло, що там ніхто не стерпів би титулу короля Русі у свого підлеглого.

⁴ Саме тому князь Юрій Болеслав Тройденевич у грамоті від 11 лютого 1334 р. серед своїх попередників називає тільки Андрія Юрійовича (Купчинський, 2004, с. 178–179).

⁵ Проте версія, що певний час Владислав Локеток був їхнім опікуном (Abraham, 1904, s. 173–174; Włodarski, 1966, s. 238), піддається справедливій критиці (Грушевський, 1905, с. 114–115).

⁶ «*quod imperator Thartarorum duos paganos breviter ante ista tempora reges satis ydoneos Ruthenis prefecerat*» (Baethgen, 1924, р. 184).

Victoriensis) (близько 1270 – 12.11.1347 р.) (Boehmer, 1843, р. 438). Залишається припускати, що мінорити-францисканці, які ще 1245–1255 рр. через місії Йоана де Плано Карпіні (Giovanni da Pian del Carpine), Ц. де Бредія (C. de Bridia) (Юрченко, 2002) та Гійома де Рубрука (Willem van Rubroeck) встановили прямі контакти з монгольськими правителями та галицько-волинськими князями, володіли найповнішою інформацією щодо Золотої Орди і Руського королівства (Стасюк, 2016).

Загибель обох князів залишається загадкою⁷. Не бачу жодних підстав погодитися з тими істориками, які вважають, що на Русі не було усталеної традиції успадкування князівських престолів (Фроянов, 1980, с. 45–46; Толочко, 1990, с. 30), вважаючи, що вона була такою ж, як і в інших тогочасних християнських країнах (Войтович, 2006а, с. 27–42; Войтович, 2011с, с. 5–10; Wojtowycz, 2011, s. 51–54⁸; Войтович, 2019d)⁹.

Польський дослідник Януш Бєняк (Janusz Bieniak) справедливо зазначив, що на час смерті Андрія Юрійовича останніми прямими спадкоємцями Романовичів залишалися його сестра Марія, дружина черського князя Тройдена (Trojden I), та тітка Анастасія¹⁰, вдова добжинського князя Земивита (Siemowit dobrzyński) (Бєняк, 2001, с. 81). Тобто вагомими були підстави сина Марії черського княжича Болеслава Тройденовича і сина Анастасії добжинського князя Владислава Земовитовича (Władysław Garbaty). Поряд із княгинями, найбільше прав на спадщину Романовичів мав Любарт-Дмитро Гедимінович як імовірний син Леоніди Юріївни чи зять Лева Юрійовича (Мицько, 1998, с. 51–52; 2009; Войтович, 2019d)¹¹. Останній прямий на-

⁷ Ймовірно, що Лев помер раніше за Андрія, інакше він хоча б на короткий час став сюзереном усієї держави (Бєняк, 2001). Мотивованим виглядає припущення, що обидва князі загинули в боротьбі із Золотою Ордою (Paszkiiewicz, 1925, s. 7–11; Мацяк, 1948, с. 18; Długopolski, 1951, s. 22; Шабельдо, 1987, с. 22; Wyrozumski, 1997, s. 111–113). Закарпатські нобілі закликали князів поборотися за угорську спадщину, на яку вони мали династичні підстави, і, напевно, саме зовнішні обставини (боротьба з Ордою) позбавили їх такої можливості (Войтович, 2011а, с. 322–323). Менш мотивованою виглядає здогадка про смерть князів у війні з Литвою (Włodarski, 1966, s. 254–259). Звичайно, князі могли померти послідовно один за одним із невідомих причин, зокрема через хвороби органів травлення, спричинені переїданням чи зловживанням алкоголем (Бєняк, 2001, с. 79–81).

⁸ Там – бібліографія проблеми.

⁹ Зміни у практиці успадкування під ординським впливом лише з кінця XIV ст. почала запроваджувати московська династія (Войтович, 2006а, с. 41–42).

¹⁰ Припущення провідного польського дослідника генеалогії Романовичів Даріуша Домбровського (Dariusz Dąbrowski) щодо існування двох Мстиславів Даниловичів, один із яких був батьком Анастасії (Dąbrowski, 2002, s. 153–155, 174–180, 232–240), не опирається на джерела, а побудоване винятково на умовиводах і домислах автора. З огляду на це, воно залишається гіпотезою, яка суттєво не впливає на династичні права.

¹¹ Микола Андрусяк пропонував вважати дружину Любарта внучкою степанського князя Володимира Івановича або дочкою острозького князя Данила Васильовича (Андрусяк, 1948, с. 4). Останнє доказував також Єронім Граля, вважаючи, що саме на честь тестя Любарт прийняв хресте ім'я (Grala, 1985, s. 201, 204–208). З певними застереженнями цю версію прийняв Ян Тєговський (Jan Tęgowski), зазначивши, що Любарт не міг мати дружину з більшими правами на спадщину Романовичів, ніж Болеслав Тройденович (Tęgowski, 1995), що, звичайно, не може бути прийнятним, бо за таких умов Любарт-Дмитро взагалі не міг би претендувати на спадщину Романовичів. Ян Длугош (Jan Długosz) під 1382 р. подав «Заповіт» великого князя литовського Ольгерда Гедиміновича: «... сьомому і наймолодшому Любарту спадщини між братами не признав, шлюбі із донькою єдиною князя володимирського спадщину, з якою князівства Львівське і Володимирське перейшли» (Паршин, 2018, с. 293). Джерелом цього повідомлення були т. зв. литовські літописи (Semkowicz, 1887, s. 394).

щадок Романовичів острозький князь Данило Василькович походив із гілки, яка втратила право на успадкування найстаршого престолу після смерті Романа Даниловича, якого не стало ще за життя батька, на що слушно звернув увагу Миколай Баумгартен (Николай фон Баумгартен) (Baumgarten, 1937, p. 166). Він міг претендувати тільки як близький родич, тобто після претендентів «по кужелю», яких було багато. Польському королю Владиславові Локетку Юрійовичі доводилися племінниками. Вони були правнуками й угорського короля Бели IV (Béla IV). Тобто і польський, і угорський королі були претендентами також як близькі родичі.

Любарту-Дмитрові було 11–12 років, коли померли Юрійовичі. Їхня смерть заскочила зненацька не тільки його оточчя, а й великого князя литовського Гедиміна (Gediminas). Литовське військо восени 1323 р. виступило на Волинь і зимувало біля Берестя (Улащик, 1980а, с. 95). Спроба посадити Любарта Гедиміновича на трон Романовичів не вдалася¹². Тим часом складні переговори між угорською, польською і мазовецькою сторонами (які теж виступили претендентами на спадщину Романовичів), з одного боку, та Литвою – з другого, за участю хана Узбека¹³ і згодою місцевого боярства (Baethgen, 1924, p. 269) привели до влади Марію, дочку короля Юрія Львовича, та її малолітнього сина Болеслава-Юрія Тройденевича. 16 жовтня 1325 р. було досягнуто остаточного компромісу між Литвою та Польщею через оформлення польсько-литовського союзу, скріпленого шлюбом спадкоємця польського престолу Казимира Владиславовича з Альдоною-Анною Гедимінівною (Aldona Ona Gediminaitė). Але охрестилася донька Гедиміна ще 30 квітня 1325 р., отже, домовленості досягли раніше (Шабульдо, 1987, с. 33–34)¹⁴. Перші грамоти князя Болеслава-Юрія видавали

¹² Про цю литовську спробу свідчить відома грамота від 8 грудня 1322 р., де Любарт титулований як «луцький і володимирський князь». Документ дійшов у підтвердженні 1492 р. Частина дослідників вважає грамоту фальсифікатом, вказуючи на помилку в датуванні, але погоджуючись, що його створення могло бути близьким у часі до вказаної дати і принаймні перша частина грамоти списана з автентичної (Флоря, 2000, 2005; Купчинський, 2004, с. 384, 683–697). Помилка в датуванні «тим більше можлива... у грамоті, яка дійшла до нас не в оригіналі, а з третіх рук» (Щербаковській, 1905, с. 66–67): 8 грудня сьомого індікту припадало на 1324 р., і сплутати 6830 р. із 6832 р. могли при переписуванні в 1492 р. (Войтович, 1998, с. 154). Гедимін намагався владнати протиріччя з Орденем і папою. 2 жовтня 1323 р. у Вільно було підписано угоду з Лівонським орденом, Ригою та Данією (Пашуто и Шталь, 1966, с. 64–84). Обіцяючи хрестити Литву за католицьким обрядом і закликаючи курію виступити посередником й арбітром у суперечках із Тевтонським і Лівонським орденами, Гедимін добився в 1324 р. перемир'я з Тевтонським орденом (Пашуто и Шталь, 1966, с. 112–116).

¹³ На що вказав швейцарський хроніст Йоганн Вінтертурський (Baethgen, 1924, p. 263).

¹⁴ Болеславові-Юрію Тройденевичу теж було не більше років, ніж Любарту-Дмитрові. Він народився між 1311–1314 рр. (Balzer, 2005, s. 783–788). І він був сином удільного мазовецького князя Тройдена Болеславовича, який тримав дрібні Сохачевське та Черське князівства та навіть в сражії мазовецьких князів був лише другим. Це, здається, послужило основою компромісу, який задовольнив усі сторони. Анжуйська династія ще закінчувала свою боротьбу за спадщину Арпадів в Угорщині й не була готова втрутитися безпосередньо в боротьбу за спадщину Романовичів. Владислав Локеток хотів би бачити на галицько-волинському престолі племінника, але і мазовецький княжич його влаштовував. Така компромісна фігура задовольнила й Литву, не готову підтримати претензії Любарта, та золотоординського хана Узбека, у якого основні сили були зв'язані боротьбою за Азербайджан. Влаштовував молодий князь і галицьку та волинську еліти (Řežábek, 1883; Куниць, и Лаппо-Данилевській, 1907а; Грушевський, 1905, с. 120–139, 522–535; Zakrzewski, 1922а; Paszkiewicz, 1925, s. 5–35; Кордуба, 1940, с. 3–32; Włodarski, 1966, s. 242–294; Dąbrowski, 2002, s. 153–155, 174–180, 232–240; Тенговський, 2010; Войтович, 2011b; Паршин, 2015; Grabowski, 2019).

разом із матір'ю Марією Юрївною (Тенговський, 2010), яка, очевидно, певний час залишалася регенткою, намагаючись продовжити політику попередніх князів і сподобатися галицькій та волинській еліті. Князь Болеслав став іменуватися Юрієм на честь діда по матері й декларував свою належність до православ'я. Знать отримувала грамоти з підтвердженням володінь (Тенговський, 2010, с. 53–56). Перша грамота власне Болеслава-Юрія, яка дійшла до нас, датована 1325 р., імовірно, восени (Куник, 1907b, с. 117). Текст її вказує на початок самостійного правління (Купчинський, 2004, с. 189–190). Спекуляції щодо залежності Болеслава-Юрія від перших кроків правління від Польщі безпідставні¹⁵.

Підтверджуючи союз із Тевтонським орденом, у жовтні 1325 р. у грамоті Юрій-Болеслав обіцяв великому магістру Веренгерові (Werner von Orseln) вірність традиціям дружби часів Данила Романовича, Лева Даниловича та Юрія Львовича (Купчинський, 2004, с. 167–170)¹⁶. 9 березня 1327 р. знову на прохання родича комтура Зігхарда Шварцбурга (Sieghard von Schwarzburg) (внука короля Данила Романовича, наймолодшого сина Софії Данилівни та графа Генріха V Бланкенбург-Шварцбурга (Heinrich V. von Schwarzburg-Blankenburg)), галицько-волинський князь пролонгував угоду з орденом про дружбу, водночас гарантуючи захист від татар (Купчинський, 2004, с. 170–173). Ілля Паршин звернув увагу на повідомлення «Чеської хроніки» Пршибиха Пулкава з Раденіна (Přibík Pulkava z Radenína) (†1380), з якої випливає можлива участь галицько-волинського війська у виправі польського короля Владислава Локетка 1326 р. проти бранденбурзького маркграфа Людвіга V (Ludwig I. der Ältere), який був союзником Тевтонського ордену (Emler, Gebauer, 1893, р. 203, 323). Участь у цьому поході і спричинила появу нової угоди від 9 березня 1327 р. (Паршин, 2015, с. 5–9).

Уся подальша діяльність молодого князя Болеслава-Юрія була цілком самостійною. У 1331 р. тісний союз із Литвою скріплено шлюбом Болеслава-Юрія з Офкою-Свфимією Гедимінівною (Eufemija Gedimainaitė) (Wolff, 1886, s. 7–8; Кордуба, 1940, с. 23–30). Саме в угоді 1331 р. могли бути зафіксовані надання Любартові Гедиміновичу Болохівської землі та його права на престіл у випадку відсутності прямих спадкоємців Болеслава-Юрія (Войтович, 2010). Саме в Болохові Любартові Гедиміновичу тримав свою столицю, відновивши місто як Любартів (Любар) (Шабульдо, 1987, с. 34, 159; Войтович, 1998, с. 157), що відображено в місцевій традиції.

Далі правитель Руського королівства князь Болеслав-Юрій II зайнявся вноормуванням стосунків із Золотою Ордою, яка була найпотужнішим і найнебезпечнішим сусідом. Прийняттям титулу «з Божої ласки природжений князь всієї Малої Русі», вперше зафіксованого у грамоті до магістра Тевтонського ордену Теодорика (Dietrich

¹⁵ Висунено версію, що результатом порозуміння Польщі й Литви 1325 р. було приєднання до Литви Берестейської землі та Підляшшя, які належали до Руського королівства. Ця угода ніби спричинила невдоволення Мазовії, що зблизило останню з Тевтонським орденом і стало причиною військових дій у Куявії 1326 р. (Zajaczkowski, 1934). З такої угоди випливало б, що Польща повністю розпоряджалася галицько-волинськими землями, а князь Болеслав-Юрій Тройденевич був не більше ніж польським намісником. Однак із листа комтура ордену від 14 жовтня 1325 р. довідуємося, що замок Візна на далекому мазовецько-волинському кордоні продовжувала утримувати волинська залога, а волинські воїни перебували у складі союзного литовського війська під Гродном (Paszkiwicz, 1933, s. 272–273). Навіть за угодою 1352 р. Берестейська земля залишалася частиною Волині (Григорович, 1846, с. 1).

¹⁶ «...rex Daniel seu Leo n(oste)r avatus, aut Geordius n(oste)r...».

von Altenburg) від 20 жовтня 1335 р., Болеслав-Юрій вказав на відмову галицько-волинських володарів від претензій на решту Русі, яка надалі залишалася залежною від Орди. Перед тим він використовував титули «*Nos Georgis Dei gratia dux Russiae, Ceorgius Dei gratia dux Terrae Russiae, Galiciae et Ladimere, Georgius, ex dono Dei natus dux et dominus Russiae*» (Войтович, 2008а; Паршин, 2019). *Russiae Minores* – Мала Русь – тут виступає у значенні тієї частини Русі, яка вже не була підвладна монголам. Зайнятий боротьбою за Азербайджан, хан Узбек міг задовольнитися такою поступкою, можливо, прийнятою на його вимогу¹⁷.

Союз Болеслава-Юрія Тройденевича із Золотою Ордою виглядає як намагання протистояти польсько-угорському зближенню. У 1332 р. угорський король навіть збирався іти великим походом проти галицько-волинського князя у відповідь на напад останнього разом з ординцями на верхів'я Тиси (комітати Мараморош чи Угоча?) (Грушевський, 1905, с. 533–534). 11 лютого 1334 р. князь Болеслав-Юрій підтвердив союз із Тевтонським орденом, антипольська спрямованість якого була очевидна¹⁸. 20 жовтня 1335 р. він поспішив знову підтвердити союз із великим магістром Теодоріком фон Альденбургом на «вічні часи» (Купчинський, 2004, с. 180–187). Польсько-угорське зближення Казимир III блискуче використав для відродження Польського королівства на чолі з династією П'ястів, що в умовах, коли титул короля Польщі носив король Чехії, чийми васалами була низка сілезьких князів, стало надзвичайно важливим завданням. У 1335 р. за посередництва угорського короля Карла Роберта (Károly I Róbert) була укладена Тренчинська угода, за якою чеський король Ян Люксембург (Jan Lucemburský) відмовився від титулу польського короля, а Казимир III визнав чеськими васалами сілезьких князів, водночас отримавши Куявію і Добжинську зем-

¹⁷ Вперше термін «Мала Русь» у значенні території Русі, непідвладної монголам, з'явився при утворенні 1303 р., згідно з актами Константинопольського патріарха Афанасія I (1289–1293, 1303–1309) та імператора Андроніка II, Галицької митрополії, до складу якої ввійшли Галицька, Володимирська, Перемишльська, Луцька, Турівська і Холмська єпархії, а трохи пізніше і Білгородська (Аспрокастрон) (Голубинский, 1998, с. 7–10; Грушевський, 1905, с. 112–113; Назаренко, 2000, с. 51; Паславський, 2008; Сковчиляс, 2010, с. 195–204). Цитування джерел із цього приводу див.: Сковчиляс, 2010, с. 198–199. Напевно, проблеми титулатури вплинули на польську еліту, яка не підтримала плани Казимира III щодо прямої унії Польщі з Руським королівством. У Кракові, здається, побоювалися війни із Золотою Ордою, яка в середині XIV ст. переживала період останнього піднесення. Унія з Руським королівством була б одночасно декларацією претензій на всю Русь, тоді як приєднання частини земель Русі, які вже тривалий час не належали до Русі, підвладної монголам, як і відмова Болеслава-Юрія від таких претензій, мали зовсім інший контекст. Подібні мотиви могли вплинути і на рішення Людовика Анжуйського, який задовольнився більш надійним і «земним» титулом короля Галіції і Лодомерії. Так він теж декларував відмову від тих земель Русі, які перебували під ординським пануванням. Титул «князів Русі» взяли собі пізніше мазовецькі князі, які володіли Белзьким та Жидачівським князівствами, але це було вже тоді, коли Орда агонізувала і не могла їм загрожувати. Та й сам титул на той час уже, крім амбіцій його носіїв, нічого не означав.

¹⁸ «*Ver(um) etiam nos, ut obululantium seu latrantium(m) et minus iuste detrahentium(m) c(on)dictatulum(m) at[a] unionis, qui concurrimus, veritati referunt, ora c(on)cludamus et obstruamus pr(a)etacia teno(r)e p(raese)ntium litte(er)ar(um), dignum(m) diximus renova(re), ut v[er]um(m) et intuitum assumendo novitatis exultant ac l(a)etentium maiori pr(a)efulcimine firmitatis*». («Ми ж, щоб закрити рот наклепникам і брехунам, і тим, що несправедливо шкодять умовам згаданого союзу, вважаємо за гідне, дбаючи про правду, відновити [нашу угоду] цим документом, щоб, набувши нового виразу та вигляду, вона втішилася більшою силою й обґрунтованістю») (Купчинський, 2004, с. 174–180).

лю (Bahlcke, 1996, s. 23–28; Žáček, 2005; Fukala, 2007, s. 54–78; Bahlcke, Gawrecki, Kaczmarek, 2011, s. 119).

Наступними кроками були Вишеградські переговори трьох королів: Карла Роберта, Яна Люксембурга і Казимира III у 1335 р. та 1338 рр. (Кіш, 2014). І на цих переговорах за участю князя Болеслава-Юрія буцімто було домовлено про успадкування Галицького престолу польським або угорським королем за відсутності прямих спадкоємців Болеслава-Юрія, на чому ґрунтується Казимирівська легенда. Її творців навіть не турбувало, що сам Казимир III ніде не відкликався до угоди, яка нібито зробила його легітимним спадкоємцем престолу Руського королівства. Але й немає жодних доказів участі Болеслава-Юрія або його посла у Вишеградських зустрічах 1335 р. і 1338 р. (Dąbrowski, 1918, s. 111–112; Włodarski, 1966, s. 287–289; Dowiat, 1968, s. 323; Wyrozumski, 1973, s. 227).

Перебіг Вишеградських зустрічей зафіксувала т. зв. Дубницька хроніка, єдиний список якої віднайдений у словацькому місті Дубниця-над-Вагом (Florianus, 1884, р. 128–168). Угорська Дубницька хроніка (Chronicon Dubnicense), остаточно сформована 1479 р., у цій частині повторює Будаїську хроніку (Chronicon Budense) – першу друковану хроніку, видану в Буді заходами Андреаса Гесса (Hess András) 1473 р. Будаїська хроніка опиралася на Ілюстровану хроніку Марка Кальті (Márk Kálti), сформовану ще 1358–1370 рр., чотири головні копії якої доведені до 1330 р. (Domanovszky, 1963, 1937; Karsai, 1963; Bak & Veszprémy, 2018), але в розпорядженні Андреаса Гесса була одна з пізніших копій із записами за 1333–1342 рр., яку він використав у надрукованій Будаїській хроніці (Szentpétery, 1937, р. 500–503). Ці нотатки зробив придворний клирик Янош Кетьї (Janos Kétyi), у 1340–1360 рр. – керівник школи при монастирі в Егері (Mályusz, 1966, 1967). Тобто інформація про вишеградські зустрічі близька за часом до них і взята з офіційних документів, до яких автор мав доступ. Інші оригінальні ж вставки присвячені правлінню короля Людовика Анжуйського (Lajos I = Ludwik Węgierski) і трансильванським подіям 1470-х років. Події за часів короля Людовика 1346–1355 рр. здавна вважаються твором анонімого францисканця (Грушевський, 1907, с. 443). Той самий Янош Кетьї був королівським сповідником і супроводжував Людовика Анжуйського в походах в італійські землі та до Белза. Коли при штурмі замку Аверса в Неаполітанському королівстві 1350 р. Людовик Анжуйський був поранений у ліву ногу, Янош Кетьї підтримував голову короля, поки з ноги витягали арбалетний болт (Bartha, 2013, old. 19). Тому тим «анонімним францисканцем» міг бути тільки той самий придворний клирик Янош Кетьї (Kurcz, 1964; Mályusz, 1967, old. 65–66; Kristó, 1967; Kristó, 2002, о. 89–92; Sopko, 2004). А це дає підстави відноситися до його інформації як до достовірної. І Дубницька хроніка не зафіксувала участі у Вишеградських зустрічах Болеслава-Юрія Тройденовича або ж його представника. А жодних документів, де би це було зафіксовано, не існує.

Тісне польсько-угорське зближення після першої Вишеградської зустрічі 1337 р. спричинило тривогу у князя Болеслава-Юрія – він разом з ординцями напав на Люблінську землю і 12 днів тримав Люблін в облозі, знятій тільки через загибель очільника союзних татар (Florianus, 1884, р. 128; Кордуба, 1940, с. 19–20).

Польська сторона відреагувала відразу. Дубенська хроніка зафіксувала, що до Вишеграду 29 червня 1338 р. прибув «Лотко, князь руський» («Lothka dux Rutenogum») (Florianus, 1884, р. 128), який під пером польських істориків із «Лотка» став «Большком» і на підтвердження Казимирівської легенди був ототожнений із кня-

зем Болеславом-Юрієм (Dąbrowski, 1918, s. 112; Abraham, 1904, s. 206; Balcer, 1905, s. 430; Zakrzewski, 1922b, s. 99; Włodarski, 1966, s. 288; Wyrozumski, 1986, s. 80–81). Зрозуміло, що це ототоження не витримує критики (Мазур, 2003). Етимологічно таке перетворення неможливе, як і звинуватити хроніста в незнанні матеріалу. Гіпотеза Олега Мазура щодо існування князя Володимира Андрійовича (Мазур, 2003, с. 77–79) цілком у дусі гаданої тотожності «Лотка» і «Болька». Загадковий «Лотка», поза сумнівами, – князь Владислав Земовитович, син добжинського князя Земовита I й Анастасії Львівни, якого польська сторона готова була підтримати як протизагу Юрієві-Болеславу Тройденівичу, особливо після походу на Люблін 1337 р. (Кордуба, 1940, с. 19–20). На цю обгрунтовану ідентифікацію Мирона Кордуби так ніхто і не спромігся висунути аргументовані заперечення (Войтович, 2011b). За умов спрямованого проти польсько-угорського зближення союзу Болеслава-Юрія з Литвою, Золотою Ордою та Тевтонським орденом в інтересах Галицько-Волинської держави, польська сторона готова була підтримати претензії Владислава Земовитовича (Кордуба, 1940, с. 19–20).

Князь Болеслав-Юрій теж не залишив цю другу вишеградську спробу без уваги. У листі сучасника, збирача папської десятичини в Угорському королівстві Петера сина Дярфаша (Peter filius Gyárfás), міститься цікава інформація: «Року Божого 1340 дня 20 лютого, коли татари атакували Королівство Польське, і цим король та усе Королівство Угорське дуже занепокоєні, передав одразу гроші, які тільки мав, і через брата Томаса з Жатмара, пріора провінції ордену домініканців, відправив саму суму у розмірі тисяча триста флоринів золотом»¹⁹. Ілля Паршин слушно вказав на некоректні спроби віднести цю подію до періоду вже після загибелі Болеслава-Юрія (Паршин, 2014).

Здається, що, не наважившись на відкриту війну через побоювання ново-го вторгнення ординських військ, союзники вирішили позбутися Болеслава-Юрія з допомогою галицького боярства. 7 квітня 1340 р. молодого князя раптом не стало (Röpell, 1866, p. 661–662; Bielowski, 1872b, p. 860–861; 1878a, p. 199–200; Kętrzyński, 1888, p. 880; Perlbach, 1925, p. 470; Грушевський, 1905, с. 138; Паршин, 2018, с. 250). Швейцарський мінорит Йоган Вінтертурський (правда під 1341 р.) зазначив, що «одного з найдостойніших руських королів» русини отруїли сильною отрутою, що його тіло розпалося на кілька частин (von Wyss, 1856, p. 165). Пізній (сформований після 1462 р.) «Родовід польських князів» теж подав дані про отруєння князя русинами, зазначивши, що це трапилося у Володимирі (Bielowski, 1878b, p. 284). Через Хроніку Яна з Чарнкова (близько 1320–1387), з якої черпав інформацію Ян Длугош, версія отруєння була поширена в польській історіографії (Мицик, 2004, с. 93). Між тим коронний підканцлер (1366–1371) Ян із Чарнкова приступив до написання свого твору після вигнання 1372–1375 рр., і його хроніка охоплює події 1370–1384 рр. Інформацію про події 1333–1368 рр. долучено пізніше із записів анонімних ченців краківської катедри на Вавелі, що, звичайно, знижує їхню цінність (Грушевський, 1905, с. 141, 529–530, 534–535; Грушевський, 1907, с. 24–25, 32–35, 45, 49–51, 56–57, 432; Kowalski, 2001; Bieniak, 2009; Паршин, 2018, с. 227–228). Йоган Вінтертурський також подав, що причиною отруєння була прихильність короля до католиків (von Wyss, 1856, p. 165). Чеський хроніст Франтішек Празький (František Pražský) (близько 1290–1353/1362)

¹⁹ «Anno Domini 1340 die XX Febr[uari] cum Tartari intrassent Regnum Polonie, et ob hoc Rex et totum Regnum Ungarie turbaretur, commutavi subito pecunias, quas tunc habebam, et per fr[atrem] Thomam de Zothomar, priorem provincialem ord[ini] Predicat[orum] misi ipsas pecunias ad valorem mille et ccc flor[enos] auri» (Theiner, 1859, p. 636).

у своєму продовженні «Хроніки Богемії» написав, що князя було вбито за те, що він запрошував кращих священників для викорінення серед русинів «схизми» (Loserth, 1875, s. 564–565). Зрозуміло, що обидва автори користувалися чутками, які витали в чернечому католицькому середовищі. Цю ж версію повторив Бенеш Крабіце (Benše Krabice z Veitmile) (†1375), якому чеський король Карл IV Люксембург (Karel IV) доручив виправити й доповнити хроніку Франтішка Празького (Паршин, 2018, с. 192). У версії Казимира III, відображеній у папській буллі від 29 червня 1341 р., повідомлено про вбивства католиків під час загибелі Болеслава-Юрія (Sułkowska-Kuraś, Kuraś, 1982, p. 338).

Отруєння князя боярами за його прихильність до католицького обряду й іноземців – непереконливе. Німецький патриціат у головних містах королівства Русі був ще від часів князя Данила Романовича. У сім'ях Лева Даниловича та Юрія Львовича не зафіксовано жодного протистояння з католиками. Донька першого стала черницею в монастирі кларисок. Галицьке боярство давно вже переплелось з угорськими баронами. Якщо князя отруїли бояри-змовники, то вони, радше, керувалися своїми зв'язками з Польщею або Угорщиною, а не міжконфесійним протистоянням, яке тоді ще не спостерігалось. І ці бояри-змовники²⁰ після смерті Болеслава-Юрія відразу ж розіслали гінців до Кракова і Вишеграда, повідомляючи про загибель свого сюзерена.

Обидва союзники виявилися добре підготовленими до несподіваної смерті молодого правителя Руського королівства (Грушевський, 1905, с. 534–535). Казимир III на першу звістку про смерть Болеслава-Юрія зумів зібрати військо (на подібні заходи зазвичай затрачалися місяці (!)) (Sikorski, 1965, s. 45–46, 108), а той самий Йоан із Вінтертура повідомив, що польський король вирушив у похід після одержання звістки про загибель князя (von Wyss, 1856, p. 184). А союзник Казимира III угорський король Карл Роберт, як свідчать угорські документи, вже на початку травня 1340 р. (Гарді, 2013) (якщо не 19–20 квітня) (Волощук, Стасюк, 1995) відправив у похід у Галицьку землю військо, очолене палатином Віллермом Другетом (Drugeth I. Vilmos). Отже, обидва союзники заздалегідь готувалися до вторгнення в землі східного сусіда. Домисли, що Казимир III зібрав військо для допомоги Болеславу-Юрію проти бояр (Swieżawski, 2007, s. 247), позбавлені доказовості. «Аннали Траски» і «Малопольські аннали» подали таке: «Року Божого 1340 Болеслав, князь Русі, син Тройдена, князя Мазовії, своїми отруєний, близько свята Благовіщення святої Марії з життя відійшов [тобто 7 квітня – Л. В.]; як казали, хапаючи їх та вимагаючи у них майно, віднімаючи та безчестячи їх дочок й дружин, а також ставлячи над ними іноземців, чехів і німців, своїх багато було закатовано, як здається, і що інші збурені численними кривдами наступну йому смерть приготували. Почувши про це, видатний Казимир, могутній король Польщі, який [вже – Л. В.] з життя відійшов, близько свята Великодня з невеликими силами вирушив на Русь і християн та купців, які знаходилися у замку у Львові, разом з їхніми дружинами, дітьми і майном вивіз в своє королівство, а замок спалив. Там здобиччю багато срібла, золота та прикрас, скарбницю князівську взявши, в якій були також кілька хрестів золотих... і дві найцінніші діадеми, й одяга, дуже доро-

²⁰ Серед них, напевно, був Вовчок із Дроговижа (Wolczkone de Drochovicze), який пізніше виступив свідком на підтвердженні магдебурзького привілею Львову (Капраль, 1998, с. 27–31) і чий град Дроговиж (тепер – село Стрийського р-ну Львівської обл.) зруйнував князь Любарт-Дмитро Гедимінович, і чия родина, обдарована й піднесена спадкоємцями Казимира III, стала першими католиками серед руського боярства (Mysliński, 1981; Sikora, 1986, s. 14–19; Sikora, 1989).

гоцінна. Забравши все з собою, він повернувся у свою країну»²¹. Тобто в середині квітня військо Казимира III зайняло Львів і вивезло із княжої скарбниці коронаційні регалії, щоб не дати можливості коронуватися іншому претенденту – Любарту-Дмитрові Гедиміновичу. Пізніше вони потрапили до коронаційного релікварію польських королів (Dąbrowska, 1991). Це було цілком в дусі часу. Так чинили й інші володарі у XIII–XV ст., зокрема чеський король та австрійський герцог Пшемисл-Оттокар II (Přemysl Otakar II) 1273 р. вивіз інсигнії угорських королів, щоб завадити повноцінній коронації Ласло IV (László IV) (Войтович, 2014, с. 170–172).

Швидкий відхід польського й угорського військ із галицьких земель був зумовлений передовсім реакцією іншої частини галицького боярства, яке підтримало претензії князя Любарта-Дмитра Гедиміновича і разом із ним звернулося до золотоординського хана Узбека. І тут можна сперечатися з І. Паршином, який слідом за видавцями пам'ятки відніс повідомлення швейцарського хроніста Йоана з Вінтертура про ординське вторгнення у Польщу та Угорщину до лютого 1340 р. (Паршин, 2014, с. 72–74). Напевно, варто дотримуватися букви тексту хроніста: «Року втілення Божого 1341 у першу неділю великого посту...» (von Wyss, 1856, р. 181). Крім цього, хроніст повідомляє про вторгнення в обидва королівства, тоді як у лютому 1340 р. вторгнення в Польщу тільки спричиняло переполюх в Угорщині.

Після смерті Болеслава-Юрія не тільки волинська еліта визнала князем Любарта-Дмитра Гедиміновича – його визнання галицьким боярством засвідчено також відомим написом на дзвоні собору Святого Юра у Львові 1341 р. (Куникъ и Лаппо-Данилевскій, 1907а, с. 79). Те, що Любарт Гедимінович так легко оволодів обома землями 1340 р., свідчить на користь версії, що він вважався спадкоємцем ще за життя Болеслава-Юрія (Грушевський, 1905, с. 127). Хан Узбек надав Любартові-Дмитру необхідну допомогу. Отже, й Орда розглядала Любарта-Дмитра як першого легітимного спадкоємця, що могло бути зафіксоване в угоді 1331 р. між Болеславом-Юрієм та Гедиміном. Боярин Дмитро Детько і князь Данило Острозький²² 1340 р. разом з ординськими військами відтіснили поляків із галицьких земель (Шараневич, 1863, с. 158–159). Це військо навіть вторгнулося в польські землі й дійшло до Кракова, що змусило Казимира III звернутися за допомогою до угорців і Тевтонського ордену. Тільки ранній розлив річок весною 1341 р. зупинив цей напад. Про це вторгнення повідомили також австрійські хроністи Йоан із Віктрінга (Schneider, 1910, р. 218) і Леобенський Анонім (Anonymus Leobiensis) (Pez, 1721, col. 958) та низка інших джерел (Theiner, 1859, р. 637–638; Theiner, 1860, р. 468; Bielowski, 1872b, р. 860–861; Bielowski, 1878a, р. 199; Loserth, 1875, s. 564–565). У Хроніці Яна з Чарнкова цей епізод має сліди ранньої конструкції Казимірівської легенди: «... згаданий польський король Казимир, прагнучи помсти за вбивство свого родича, вдерся на Русь з великою кількістю війська. Князі, пани і вся руська шляхта, не можучи протидіяти його потузі, добровільно піддали йому і себе, і своє майно, вони прийняли його своїм паном і підтвердили присягою підданство йому. Коли після здійснення цієї справи король Казимир щасливо повернувся додому і перебував у Польському королівстві, то один несправедливий пан на ймення Детко, котрий тримав замок Перемишль, разом з якимсь Данилом з Острова таємно, не даючи знати іншій руській шляхті, запевнив татарського хана, що король Казимир напав на Русь,

²¹ Переклад з оригіналу І. Паршина (Паршин, 2018, с. 249–250).

²² Про різночитання у джерелах «*Daniele Ostrogio*» і «*de Ostrov*» див.: Войтович, 1996, с. 126.

забрав її і перешкоджає платити данину, котру русини звично давали татарам. На це їхнє донесення татарський хан послав на Русь величезне військо з наказом, щоб воно разом з русинами напало на Польщу і жорстоко її спустошило. Коли вони підходили до ріки Вісли, король Казимир запобіг їм шлях своїм військом, вчинив мужній опір і не допустив перейти через цю річку. Він втратив водночас одного свого, дуже хороброго лицаря на ім'я Czelej, сандомирського воєводу. Останнього пробила стріла і він помер на місці. Татари, повертаючись, прагнули захопити Люблінський замок, котрий тоді був збудований тільки з дерева. Однак його мешканці, боронячись з усіх сил, змусили їх зняти облогу» (Мицик, 2004, с. 93–94).

Далі, у наступному фрагменті, Хроніка Яна з Чарнкова подає дещо інший варіант ранньої конструкції Казимирівської легенди: «... змурував багато інших міст, насамперед... в землі Руській місто Лембург, інакше Львів і два замки, замок Перемишль, замок і місто Сянок, місто Коросно, замки Любачев, Теробовлю, Галич, Тустань. Всі ці міста і замки дуже міцними мурами, домами і високими вежами, надзвичайно глибокими ровами й іншими оборонними речами оточив задля оздоби народу, задля оборони і опіки Польського королівства... Після цих випадків року Божого 1339 померла згадана королева пані Анна, а наступного року, коли Болеслав, син мазовецького князя Тройдена, одностайно обраний русинами князем і паном, був знищений з допомогою отрути, бо прагнув змінити їхнє ропо і віру, Любарт, син литовського князя Гедиміна, зайняв це руське князівство, до котрого потім року Божого 1349 король Казимир вступив з потужним військом і цілком опанував ним разом з усіма містами і замками; Любарту ж він з власної доброї волі відступив тільки одне єдине місто Луцьк з його повітом» (Мицик, 2004, с. 94).

Отже, здобувши несподіваним наскоком Львів, Казимир III вивіз звідти скарбницю з коронаційними регаліями, а далі мусив оборонятися від військ Любарта-Дмитра Гедиміновича, якому прийшли на допомогу війська хана Узбека. Польський король мусив не тільки звертатися за допомогою до Угорщини й Тевтонського ордену, а навіть сам утік «до інших земель християнських», за свідченням сучасника чеського хроніста Франтішка Празького (Паршин, 2018, с. 190). Весняний розлив річок 1341 р. зупинив цей натиск.

Втрата коронаційних регалій ускладнила становище князя Любарта-Дмитра, але його визнала і галицька еліта. Князь 1341 р. відбудував у цеглі церкву Святого Юра у Львові (збудована 1280 р. і, напевно, зруйнована або пошкоджена під час нападу військ Казимира III) (Діба, 2005) та фундував до неї згаданий дзвін із написом «при князи Дмитрий». Уступаючи давньому прагненню галицької еліти розділити владу із князями, Любарт-Дмитро пішов на значні поступки галицькому боярству, надавши його лідеру Дмитрові Детьку високий сан управителя (*provisor* чи *proconsul*) або старости (*capitaneus*) Руської землі. Вже в березні (але не пізніше 27 червня) 1341 р. «управитель або староста землі Русі» Дмитро Детько повідомив громаду Торуня, що «ми усунули суперечку, посіяну з намови диявола, між польським королем Казимиром і нами, й натхнені животворним духом, подолавши спокусника людського роду, уклали союз згоди»²³. Напевно, Казимир III мусив погодитися на *status quo*.

²³ «... *discor diam a dyabolica suggestione seminatam inter d(ominum) Kasimirum regem Poloniae et nos, exinspiracione almi pneumatis post[er]gantes temptatorem humanum c(on)cordi[a] e i(n)ivimus unionem*» (Купчинський, 2004, с. 194–200).

Розуміючи, що ні Казимир III, ні Людовик Анжуйський не полишать спроб поборотися за спадщину Романовичів, князь Любарт-Дмитро Гедимінович мусив шукати союзників не тільки в Золотій Орді. Смерть великого князя Гедиміна 1341 р. також спричинила першу династичну кризу в Литві (Гудавичюс, 2005, с. 116–126), сили якої були постійно зв'язані або Тевтонським орденом, або Московським князівством.

У середовищі галицьких бояр Казимир III мав прихильників, яких використав у своїх спробах оволодіти Галицькою землею. Близько 1343 р. з їхньою допомогою він оволодів Сяноцькою землею. Обставини цих подій незрозумілі. Схоже, що не обійшлося без військових дій. Ян Длугош, повідомляючи про укладення 8 липня 1343 р. миру між Казимиром III та Тевтонським орденом, зауважив: «Казимир, Польщі король, війною з русами й литовцями сам будучи зв'язаний...» (Паршин, 2018, с. 289). За цим миром польський король визнав за Тевтонським орденом зайняті території в Кульмській землі та Гданському Помор'ї (Szczur, 1991).

За Супральським, Слуцьким й іншими білорусько-литовськими літописами, Казимир III прислав подільському князю Костянтиніві Корятовичу глейтові листи, запрошуючи на переговори щодо шлюбу з однією зі своїх дочок, але князь відмовився від цього союзу, не бажаючи переходити з православної у католицьку релігію (Улащик, 1980b, с. 66, 74, 138, 160, 186, 207, 228). Ще Освальд Бальцер (Oswald Balzer) звернув увагу, що йтися могло тільки про Кунегунду (Kunegunda Kazimierzówna), видану 1345 р. за бранденбурзького курфюрста Людовіка (Ludwig der Römer), бо старша дочка короля Єлизавета (Elżbieta Kazimierzówna) вийшла заміж за поморського князя Богуслава V Великого (Bogusław V Wielki) ще 1343 р. (Balzer, 1895, s. 394, 396). Тому можна погодитися з Феліксом Шабульдо, що ці переговори могли відбутися тільки 1344 р. (Шабульдо, 1987, с. 45). Привертає увагу той факт, що король запропонував подільському князеві²⁴ глейтовий лист (лист безпеки), тобто переговори відбувалися під час війни. Не маючи змоги самотужки витіснити Любарта-Дмитра з Галицької частини королівства Русі, Казимир III явно переманював його васалів.

Анжуйська династія, як легітимний спадкоємець Арпадів, теж не відмовилася від претензій на спадщину Романовичів і намагалася схилити на свій бік галицьке боярство. З цього погляду цікава грамота угорського короля Людовика Анжуйського до Дмитра Детька 1344 р. (до «вірного свого мужа, комеса Детька, старости Руської землі»²⁵). Мабуть, мав рацію М. Грушевський, що угорський король лише нагадав про свій «сюзеренітет» над Королівством Русі, який випливав із його титулу «короля Галіції і Лодомерії» (Грушевський, 1907, с. 29). Вже те, що король не використав у листі цього титулу, обмежившись *Dei gratia Rex Hungariae*, певною мірою вказує на невизначеність стосунків між сторонами, про що свідчить і сам тон та стиль листа (навіть не беручи до уваги титул «ваша величність» у зверненні до Дмитра Детька²⁶), у якому угорський король просить унормувати митні проблеми в торгівлі з м. Кошіце. Правий Олег Мазур, що королівська канцелярія мала проблеми при укладанні цього документа (Мазур, 2002). Зарахування Дмитра Детька в угорські васали (Abraham, 1904, s. 218; Paszkiewicz, 1925, s. 78–81; Шабульдо, 1987, с. 40; Wyrozumski, 2004, s. 92–96; Dąbrowski, 2007, s. 32) безпідставне. Навіть, якщо по-

²⁴ Зрозуміло, що 1344 р. Костянтин Корятович ще не був подільським князем – швидше тримав тільки північну (волинську) частину Поділля з центром, напевно, у Хмельнику.

²⁵ «*fideli suo viro Magnifico Comiti Dechk Capitaneo Ruthenorum*» (Fejer, 1833, p. 209).

²⁶ «*Vestrae Magnificentiae*» (Fejer, 1833, p. 210).

ходження цього лідера галицького боярства і могло бути пов'язаним з Угорським королівством, підстав називати його васалом Людовика Анжуйського немає (Волошук, 2012).

Далі польський та угорський королі почали об'єднувати зусилля, спрямовані проти союзників Любарта. З осені 1344 р. угорський король Людовик Анжуйський допомагав полякам у війні з Литвою, під час якої було навіть обложено Вільно. Король повернувся до Угорщини тільки в лютому 1345 р. (Solymosi & Körmendi, 1981, р. 208). Водночас ординці вторгнулися у Трансильванію та комітат Спіш (останнє можна було зробити тільки пройшовши галицькі землі). У відповідь із 1345 р. угорське військо, очолене бароном Андрієм Лацкфі (András Lackfi), виступило проти Золотої Орди (Housley, 1984, р. 194; Kristó, 1988, old. 96–97). Угорські джерела повідомляють про переможне завершення походу й укладення угоди (Kristó, 1988, old. 97; Sălăgean, 2005, р. 199).

З 1346 р. Казимир III почав титулувати себе паном і дідичем Русі²⁷. На перших порах Казимир III намагався декларувати унійне об'єднання королівства Русі з Польщею (Sieradzki, 1958, s. 498; Исаевич, 1986, с. 63). Треба зазначити, що для XIV ст. це була звична практика європейської династичної політики.

На р. Стреве 2 лютого 1348 р. литовська армія, очолена Ольгердом і Кейстутом Гедиміновичами, зазнала великої поразки від війська Тевтонського ордену, підсиленого волонтерами і найманцями із Західної Європи (Гудаевичус, 2005, с. 66; Кузьмин, 2012). У складі цього війська були послані Любартом-Дмитром дружини з Володимира та Берестя (Hirsch, 1861; Kętrzyński, 1893; Strehlke, 1863, р. 75–76, 511–512; Ивановь, 1895, с. 238; Терський, 2007, с. 26). Казимир III одразу ж скористався з цієї поразки союзників Любарта. У 1348 р. він уклав угоду з чеським королем Карлом IV Люксембургом, нарешті відмовившись від претензій на Сілезію (Wygozumski, 1986, s. 86) (що було обумовлено Тренчинською угодою 1335 р.), зумів добитися нейтралітету Золотої Орди (Bielowski, 1872a, р. 885; Грушевський, 1907, с. 33), і восени 1349 р. вторгнувся у Руське королівство²⁸. Зайнявши значні території, польський король уже 5 грудня 1349 р. видав грамоту балтійським купцям, гарантуючи вільний шлях до Володимира (Грушевський, 1907, с. 33).

Але цей успіх був короткочасним. У 1350 р. князь Любарт-Дмитро Гедимінович зумів щонайменше відвоювати волинські землі з Берестям, Володимиром і Белзом (Bielowski, 1872a, р. 885; Мицик, 2004, с. 94). За цих умов польський король 4 квітня 1350 р. визнав права Угорщини в особі Анжуйської династії на спадщину Романовичів, закликаючи цим короля Людовика активно втрутитися в цю боротьбу (Prochaska,

²⁷ У грамоті 1361 р., якою було підтверджено маєтки галицького боярина Ходка з Бібла, надані його предкам князем Левом Даниловичем, цей титул поданий так: «... милістю Божою король Краківської землі, Судомирської землі, Серадської землі, Польської землі, Куявської землі, Добрянської землі, Руської землі, господар і вічний дідич землям тим володар, король велебний» (Костомаров, 1863, с. 1–2).

²⁸ За Анналами монастиря в Мехуві, Казимир III вторгнувся «в кінці того самого року [1349 – Л. В.]» (Bielowski, 1872a, р. 882–896). За Длугошем, він «велике і незчисленне, з кінноти й піхоти набране й вишколене військо скеровує на землі Русі стародавні... та найперше до землі Луцької, яку тоді Любарт литовський, син Гедиміна, волею давніх Русі князів, з іншими собі захопив, і в облогу Луцьк й Володимир узявши, їх рукою могутньою забирає...» (Паршин, 2018, с. 291). Завоювання території Руського королівства підтверджує «Хроніка землі Пруської» (Strehlke, 1866b, р. 78), спустошення, пожежі та грабунки – «Хроніка міста Любека» (Strehlke, 1866a, р. 78).

1892, s. 1–33; Грушевський, 1907, с. 35; Housley, 1984, p. 194; Lukowski, Zawadzki, 2001, p. 30). За угодою між двома володарями, Казимир III одержував Королівство Русі в пожиттєве володіння, після чого ці землі повинні були перейти до Анжуйської династії. У випадку появи в польського короля сина зберігалося право викупу королівства за 100 тис. флоринів (Spinei, 1986, p. 109; Engel, 2005, p. 167). Зрозуміло, що, якби за Вишеградськими угодами Казимир III виступав спадкоємцем Болеслава-Юрія, укладення угоди 1350 р. було б позбавлене сенсу.

У липні 1351 р. угорські війська вторглися на Волинь. Із ними наступали також польські й мазовецькі дружини. На допомогу Любарту-Дмитрові Гедиміновичу прийшов старший брат Кейстут, якому було передано Дрогичинське князівство. Литва не хотіла вступати у війну, і Кейстут діяв як удільний князь волинський²⁹. Проти нього союзники спрямували головний удар. За свідченням Будайської хроніки, під час волинської кампанії 1351 р. в угорський полон потрапив якийсь князь, чийого імені не названо (Podhradczky, 1838, p. 315–316; Szentpétery, 1937). Дубенська хроніка дає змогу стверджувати, що ним був сам Любарт-Дмитро Гедимінович, бо 15 серпня 1351 р. король Людовик уклав договір із Кейстутом Гедиміновичем «і, отже, короля Любарта, брата Кейстута, того ж дня з полону повністю вільним відпустити зобов'язався, якого король польський з великими втратами в людях узяв у неволю у якомусь замку» (Паршин, 2018, с. 220). Обставини полону Любарта-Дмитра Гедиміновича невідомі, але сам факт безсумнівний (Грушевський, 1907, с. 439).

За умовами угоди литовський князь Кейстут Гедимінович обіцяв прийняти християнство і допомагати угорцям. Угорський король думав згодом посадити Кейстута на литовський трон як свого васала й коронувати королівською короною. А поки Кейстут як почесний заручник мав перебувати у плочького, сохачевського та віського князя Болеслава Ванковича (Bolesław Wańkowic). Але князь Кейстут зовсім не планував виконувати цієї угоди. Литовський загін ішов слідом за своїм князем, який за першої нагоди втік (Knoll, 1972, p. 148). Князь Болеслав кинувся навздогін і загинув від стріли 20 серпня 1351 р. в околицях м. Мельник (Balzer, 2005, s. 777–778). Тобто бойові дії відбувалися на території Дорогичинського і Берестейського князівств. 13 вересня 1351 р. угорський король повернувся у Вишеград (Solymosi & Körmendi, 1981, old. 212).

Угорський король 22 лютого 1352 р. знову виступив на допомогу Казимирові III і 12 березня вже був у Сяноку. Далі угорські війська підійшли до Белза, який уже обложив польський король. Місто обороняв воевода Дрозд. Досі залишається загадкою, як йому вдалося відстояти Белз від потужного польсько-угорського війська, яке очолювали двоє королів (Knoll, 1972, p. 150). 31 березня 1352 р. у бою під стінами Белза, отримавши удар булавою по шолому, угорський король Людовик Анжуйський злетів із коня («... quod etiam Lodouicum regem in capite ictu letali cum malleo ligneo vel calumpitita i.e. Swlyok concusserunt, et ipsum in terram deicerunt») (Florianus, 1884, p. 164–165)³⁰. Малоймовірно, щоб король особисто брав участь у штурмі, коли доводилося форсувати рови в обладунках, де вода сягала по шию. Вірогідніше, що короля поранено в кінній сутичці із загоном, посланим на допомогу обложеним (воевода Дрозд сім разів укла-

²⁹ Сучасні литовські історики вважають Любарта литовським васалом, а його володіння – частиною Великого князівства Литовського, сперечаючись тільки, чи можна туди додавати й галицькі землі (Gudavičius, 1999, s. 126; Норкус, 2016, с. 287).

³⁰ У перекладі Іллі Паршина: «... що самого Людовика короля у голову ударом важкого дерев'яного молота чи калумптїти, тобто Swlyok, поранили й самого на землю звалили» (Паршин, 2018, с. 221).

дав перемир'я, затягуючи час, що мало сенс тільки з огляду на очікування допомоги), можливо, на чолі із князем Семеном Наримунтовичем (Simonas Narimantaitis), васалом Любарта (Войтович, 2006а, с. 618). А булави, якими користувалися кінні лицарі та їхні зброєносці, мали важкі бронзові або залізні навершя (Козак, 2018, с. 62). За угорсько-польським військом під Белзом пильнували ординці, союзні князю Любарту-Дмитрові Гедиміновичу, що підтверджують сучасники – німецькі хроністи Генріх Німий (Heinrich Taube von Selbach) (Bresslau, 1922, р. 102–103), Маттіас із Нойбуфра (Matthias von Neuenburg) (Hofmeister, 1924–1940, р. 465) та «Хроніка міста Майнца» (Hegel, 1882, р. 158). Король Людовик покинув військо вже наступного дня, тобто 1 квітня 1352 р., а 6 квітня був у Мукачеві, водночас дещо заблукавши дорогою (Knoll, 1972, р. 151; Kristó, 1988, old. 128–129). З королем виїхало тільки 40 охоронців. Ескорт із королем вирушив до Львова, де його, як твердить джерело, урочисто зустріли, бо в місті перебував гарнізон Казимира III. Однак заграда від пожеж навколишніх поселень, спалених союзними князю Любарту-Дмитрові ординцями, змусила поспішати далі до Дністра. Ба більше, короля і його ескорт навіть не нагодували й не дали харчів на дорогу, бо, добравшись до перших озер біля Зубри, вони кинулися ловити рибу, щоби вгамувати голод. Далі, швидко переправившись через Дністер у районі с. Устя чи с. Розвадова під Миколаєвом, де, «втративши чотирьох коней і трьох людей», вони, майже не зупиняючись і побоюючись переслідування через чутки, які розпускали місцеві жителі про тисячі воїнів Любарта та татар, досягли р. Стрий і заночували на правому березі в укріпленому дворі *Dobrauihwca* (Дуброва чи Дубровча?). Вночі «якийсь русич двір підпалив» (Паршин, 2018, с. 122–123). Далі кортеж короля через Верецький перевал дістався Закарпаття. Дубненська хроніка однозначно свідчить, що хоч у Львові, напевно, і був якийсь польський гарнізон, Прикарпаття Казимир III не контролював і населення вороже сприймало його союзника.

Після евакуації пораненого короля Людовика Анжуйського його військо теж відійшло звичним шляхом через Перемишль і Сянок на Бардеїв. Облога Белза була знята, самотужки поляки не могли продовжувати війну, а Угорщина побоювалася ординського вторгнення у Трансильванію (Knoll, 1972, р. 151; Kristó, 1988, old. 128–129). Обидві сторони погодилися на компроміс. За угодою 1352 р., за Любартом-Дмитром Гедиміновичем залишилася вся Волинь (Пещак, 1974, с. 29–32).

Угорщина й Польща схилили папу Климента VI (Clemens VI) до оголошення 1352 р. хрестового походу проти Литви і татар (Housley, 1984, р. 194). У 1353 р. Любарт-Дмитро Гедимінович здійснив кілька походів на захід. Зокрема, у травні був під Львовом, здобув місто, але не мав достатньо сил його утримати, тому відступив, зруйнувавши укріплення, напевно, щоб полегшити в майбутньому повернення столиці (Ісаєвич та Войтович, 2006, с. 65). За Длугошем, 7 липня 1353 р. Любарт-Дмитро Гедимінович здобув Галич (Przedziecki, 1876, р. 246). У квітні 1354 р. король Людовик сам виступив проти Золотої Орди (Kristó, 1988, old. 134, 269). Цей похід закінчився укладенням угоди з ханом Джанібеком (Sanibək) (Kristó, 1988, old. 134; Bertényi, 1989). У 1355 р. угорський король знову послав підкріплення Казимирові III проти Любарта-Дмитра Гедиміновича (Kristó, 1988, old. 136–137).

Казимир III 17 червня 1356 р. фактично підтвердив магдебурзьке право Львову (Капраль, 1998, с. 14–16, 27–31). Далі аж до смерті польський король фактично володів містом, боротьба за яке зі сторони Любарта відновилася вже після 1370 р. 28 грудня 1360 р. і 27 липня 1368 р. король надав Львову ще два привілеї, розширю-

ючи права міщан, щоби здобути їхню прихильність (Капраль, 1998, с. 31–36). Місто, як і більшість тогочасних європейських, розташованих на перехресті міжнародних шляхів, залишалось поліетнічним: окрім українців-русинів (Ruthenorum), тут були вірмени (Ormenorum), юдеї (Judeorum), сарацини (Saracenum), татари (Tharthanorum) і, звичайно, німці та поляки. Головним католицьким осередком міста залишався костел Марії Сніжної (Святої Діви Марії), обдарований королем (Капраль, 1998, с. 34), про будівництво катедри ще не йшлося. Перманентна війна не припинялася. У 1355 р. поляки, видається знову захопили Володимир, і 1356 р. князь Любарт-Дмитро за допомогою ординців повернув місто (Bielowski, 1878с, р. 269). Врешті було укладено нову мирну угоду (Wyrozumski, 1986, s. 94; Паршин, 2018, с. 269). Любарт-Дмитро Гедимінович послідовно боровся за відновлення Галицько-Волинської держави. До того ж його основним союзником залишалися ординці. Саме тому 1362 р. він не приєднався до війська Ольгерда Гедиміновича в його поході на Правобережжя. Тоді ж одразу він почав титулуватися великим князем, наголосивши на своїй незалежності від великого князя литовського (Янкаускас, 2012, с. 136).

У 1366 р. Казимир III знову розгорнув успішний наступ, який закінчився захопленням значних територій. На початку жовтня 1366 р. було укладено угоду, яка уточнювала волинсько-галицький кордон і фіксувала анексію галицької частини Руського королівства польським королем, до якого відходили й деякі волинські волості, зокрема Володимир, Ратно, Кошер, Турійськ, Перемишль, Броди та Кременець (Довнар-Запольській, 1896; Пещак, 1974, с. 38–39). Вже після смерті Казимира III (5 листопада 1370 р.) у 1370–1371, 1372, 1376–1377 рр. Любарту-Дмитрові Гедиміновичу вдалося повернути волинські волості й навіть зайняти частину Галицької землі, але втриматися тут він не зміг (Войтович, 1998).

Отже, поступово звільнюючись від історичних стереотипів, сформованих давньою історіографією, можна стверджувати, що Казимирівська легенда в її політичній складовій теж повністю спростовується таким добре поінформованим джерелом, як угорська Дубницька хроніка. Приєднання галицької частини Королівства Русі до Польщі не відбулося 1340 р. чи 1349 р. Коли Болеслав-Юрій Тройденевич почав шукати протидію небезпечного для його держави польсько-угорського зближення, Казимир III спочатку підтримав претензії на руський престіл іншого племінника, Владислава Земовитовича, а потім і сам утрутився в боротьбу за спадщину Романовичів, намагаючись домовитися з місцевим боярством. До того ж польський король використав увесь арсенал доступних засобів привернення на свій бік місцевої еліти: декларування збереження прав Королівства Русі, карбування окремої монети, надання чи підтвердження магдебурзьких привілеїв і земельних володінь галицькому боярству, підтримку відновлення православної Галицької митрополії. А його суперник князь Любарт-Дмитро Гедимінович навіть пішов на такий сміливий крок, як передача лідеру галицького боярства Дмитру Детькові реальної влади над галицькою частиною Королівства Русі в ранзі старости руського. Зазнавши невдач у своїх спробах, Казимир III визнав право угорських королів на спадщину Романовичів, чим домігся залучення ресурсів потужного Угорського королівства. Дмитро-Любарт у цій боротьбі зумів зберегти більшу частину Волині й навіть робив спроби ще з допомогою литовців та ординців потіснити суперників у галицькій частині, але більшого досягнути не зміг. Правда і Казимир III до кінця життя теж не зумів повністю опанувати галицьку частину Руського королівства. Лише 1387 р.

уся галицька частина Руського королівства та Холмщина були приєднані до Польщі. У 1392 р. Литва визнала цю анексію за угодою в Острові. Спочатку цими землями управляли польські урядовці в ранзі генеральних старост, продовжувалося карбування руських грошей, тобто зберігалось автономне становище краю. Повна анексія Галицької землі Руського королівства закінчилася аж 1434 р., з утворенням у складі Польського королівства Руського і Подільського воєводств (Ісаєвич, Войтович, 2006, с. 68–70; Войтович, 2019с).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Александрович, В., Войтович, Л. (2013). *Король Данило Романович*. Біла Церква; Львів.

Андрусак, М. (1948). Останні Романовичі (нащадки Мстислава і Романа Даниловичів). *Науковий збірник Українського Вільного Університету*, 5, 1–12.

Беняк, Я. (2001). Вигаснення галицько-волинської княжої династії. В Я. Ісаєвич (відп. ред.), *Галичина та Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького*. Львів, 79–85.

Большакова, С. А. (1976). Папские послания галицкому князю как исторический источник. В *Древнейшие государства на территории СРСР. Материалы и исследования. 1975 г.* Москва: Наука, 122–129.

Войтович, Л. (1996). *Удільні князівства Рюрикovicів і Гедиміновичів у XII–XVI ст.* Львів.

Войтович, Л. (1998). Етапи політичної історії Волині XIV–XV ст. Державність. Васалітет. Інкорпорація. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 5, 153–168.

Войтович, Л. (2000). *Князівські династії Східної Європи (кінець IX –початок XVI ст.): склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження*. Львів.

Войтович, Л. (2001). Юрій Львович та його політика. В Я. Ісаєвич (відп. ред.), *Галичина та Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького*. Львів, 70–78.

Войтович, Л. (2003а). Королівство Русі: реальність і міфи. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 7, 63–71.

Войтович, Л. (2003б). Король Данило Романович. Загадки і проблеми. В *Король Данило Романович і його місце в українській історії*. Львів, 24–29.

Войтович, Л. (2004). Де була столиця Лева Даниловича? (Джерелознавчий аспект проблеми). В І. Гирич, Я. Грицак, М. Крикун, Л. Рудницький, Н. Яковенко (ред.), *До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя*, 1. Київ; Львів, 712–720.

Войтович, Л. (2006а). *Княжа доба на Русі: портрети еліти*. Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський.

Войтович, Л. (2006б). Князь Лев Юрійович: Спроба портрета. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 10, 127–131.

Войтович, Л. (2006с). Часи старости Дмитра Детька і князя Любарта. В *Історія Львова: у 3 т. (Т. 1: 1256–1772)*. Львів: Центр Європи, 60–62.

Войтович, Л. (2008а). Королівство Русі: факти і міфи. В О. С. Жерноклеєв, М. М. Волощук, І. Ф. Гурак (упоряд.), *Дрогичинь 1253. Матеріали Міжнародної на-*

укової конференції з нагоди 755-ї річниці коронації Данила Романовича (Дорогочин, 20 грудня 2008 р.). Івано-Франківськ: ЛПК, 4–17.

Войтович, Л. (2008b). Король Данило Романович: політик і полководець. В *Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі: матеріали Міжнародної наукової конференції (Львів, 29–30 листопада 2007 р.)*. Львів, 22–97.

Войтович, Л. (2008c). Улус Ногая і Галицько-Волинське князівство. В О. С. Онищенко (ред.), *Україна–Монголія: 800 років у контексті історії: зб. наук. праць*. Київ, 71–78.

Войтович, Л. (2009a). Боротьба Любарта-Дмитра Гедиміновича за відновлення Галицько-Волинської держави. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*, 22, 120–127.

Войтович, Л. (2009b). Остання еміграція короля Данила Романовича. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*, 13, 89–96.

Войтович, Л. (2010). Польща, Мазовія, Литва та Угорщина у боротьбі за спадщину Романовичів. *Проблеми слов'янознавства*, 59, 52–66.

Войтович, Л. (2011a). *Галицько-Волинські етюди*. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В.

Войтович, Л. (2011b). Князь Юрій-Болеслав Тройденевич: ескіз портрета. *Княжа доба: історія і культура*, 5, 209–221.

Войтович, Л. (2011c). Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів. *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 46, 2–26.

Войтович, Л. (2012). Заключительний етап боротьби за «королівство Руси». *Вісник Удмуртського університету. Серія 5. Історія і філологія*, 3, 10–15.

Войтович, Л. (2013). Портрет князя Володислава Опольського на повний зріст. *Княжа доба: історія і культура*, 7, 314–319.

Войтович, Л. (2014). *Лев Данилович, князь галицько-волинський (бл. 1225 – бл. 1301)*. Львів.

Войтович, Л. (2015). *Галич у політичному житті Європи XI–XIV століть*. Львів.

Войтович, Л. (2017). Казимірівська легенда: подолання стереотипів. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 19–20, 95–117.

Войтович, Л. (2018a). Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою. *Княжа доба: історія і культура*, 12, 121–142.

Войтович, Л. (2018b). Жидачівське князівство: епізод з історії української державності. *Жидачівщина*, 1, 41–47.

Войтович, Л. (2019a). Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434 рр.): нумізматичний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск: на пошану професора Романа Шуста*, 67–82.

Войтович, Л. (2019b). Жидачівська земля на останніх етапах боротьби за спадщину Романовичів (1350–1442). *Жидачівщина*, 2, 8–17.

Войтович, Л. (2019c). Угорщина і Польща в боротьбі за спадщину Романовичів: витоки, події, наслідки. *Українсько-угорські етюди*, 3, 191–274.

Войтович, Л. (2019d). Ще раз про права князя Любарта-Дмитра Гедиміновича на спадщину Романовичів. *Княжа доба: історія і культура*, 13, 225–238.

Волощук, М., Стасюк, А. (1995). Про похід палатина Віллерма in Ruteniam у квітні 1340 р. *Вісник Прикарпатського університету. Історія*, 17, 46–54.

Волощук, М. (2012). Проблема васальної залежності Дмитра Детька від угорського короля Людовика I. *Княжа доба: історія і культура*, 6, 269–279.

Гарді, Д. (2013). Кілька нових зауважень до походу угорського палатина Віл-лерма Другета «in Ruteniam» навесні 1340 року. *Княжа доба: історія і культура*, 7, 209–216.

Гене, Б. (2002). *История и историческая культура Средневекового Запада* (Е. В. Баевская, Э. М. Береговская, пер. с фр.). Москва: Языки славянской культуры.

Голубинский, Е. Е. (1998). *История Русской Церкви*, 4. Москва.

Григорович, І. (ред.). (1846). *Акты, относящиеся къ истории Западной Россіи, собранные и изданные Археографическою комиссією* (Т. 1: 1340–1506). Санкт-Петербург: Типографія II Отдѣлення Собственной Е. И. В. Канцеляріи.

Грушевський, М. (1905). *Історія України-Руси* (Т. 3: До року 1340). 2 вид., розшир. Львів: Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка.

Грушевський, М. (1907). *Історія України-Руси* (Т. 4: XIV–XVI віки – відносини політичні). 2 вид., розшир. Київ; Львів: Друкарня П. Барського.

Гудавичюс, Э. (2005). *История Литвы* (Т. 1: С древнейших времен до 1569 года) (Г. И. Ефремов, пер. с лит.). Москва: Фонд имени И. Д. Сытина, BALTRUS.

Диба, Ю. (2005). Невикористані писемні свідчення про початки церкви св. Юра у Львові. *Вісник Львівського університету. Серія: Мистецтвознавство*, 5, 151–159.

Довнаръ Запольскій, М. (1896). Изъ історіи литовско-польской борьбы за Во-лынь. Договоры 1366 г. *Университетскія извѣстія*, 8, 1–13.

Зубрицкий, Д. И. (1855). *Исторія древняго Галичско-Русскаго княжества*, 3. Львовь.

Зубрицкий, Д. (2002). *Хроніка міста Львова* (І. Сварник, пер.). Львів: «Центр Європи».

Івановъ, П. А. (1895). *Историческія судьбы Волынской земли съ древнѣйшихъ времянь до конца XIV вѣка*. Одесса: «Экономическая» типографія.

Ізмайлов, И. (2009). Войны на Западе. Польша и Литва. В *История татар с древнейших времён* (Т. 3: Улус Джучи (Золотая Орда) XIII – середина XV вв.). Казань, 518–528.

Ісаєвич, Я. Д. (1968). Загарбання земель Галицько-Волинського князівства іноземними державами. В І. К. Свєшніков, М. Ю. Смішко, В. Д. Баран, В. В. Ауліх (ред.), *Торжество історичної справедливості*. Львів: Видавництво Львівського університету, 74–80.

Ісаєвич, Я. Д. (1986). «Королевство Галиции и Володимирии» и «Королевство Руси». В А. П. Новосельцев (отв. ред.), *Древнейшие государства на территории СССР. Материалы и исследования. 1985 г.* Москва: Наука, 61–65.

Ісаєвич, Я. (відп. ред.). (1999). *Крип'якевич, І. Галицько-Волинське князівство*. 2 вид., доп. Львів.

Ісаєвич, Я. Д. (2001). Галицько-Волинське князівство після навали Батия. В В. А. Смолій (ред.), *Історія української культури: у 5 т.* (Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття). Київ: Наукова думка, 218–219.

Ісаєвич, Я., Войтович, Л. (2006). Перехідний час: 1349–1387. В *Історія Львова: у 3 т.* (Т. 1: 1256–1772). Львів: «Центр Європи», 63–71.

Капраль, М. (упоряд.). (1998). *Привілеї міста Львова (XIV–XVIII ст.)*. Львів.

Кіш, Є. Б. (2014). Вишеградське співробітництво: історичні аспекти середньовіччя Центральної Європи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки*, 3.38(110), 95–99.

Козак, М. (2018). Булава як елемент озброєння воїна Галицького та Волинського князівств у XI–XIV століттях. В Л. В. Войтович (відп. ред.), *Проблеми історії війн і військового мистецтва*, 1. Львів, 51–78.

Козубська, О. (2000). Латинська катедра у Львові: спроба нової інтерпретації відомих фактів. *Народознавчі зошити*, 1, 252–261.

Козубська, О. (2001a). Катедральний костел фундації Казимира Великого: Львів чи Володимир? *Пам'ятки сакрального мистецтва Волині. Науковий збірник*, 8, 108–110.

Козубська, О. (2001b). Львівський кафедральний костел в історіографії. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 5, 140–152.

Кордуба, М. (1940). Болеслав-Юрій II. Останній самостійний володар Галицько-Волинської держави з нагоди 600-ліття його смерті. *Минуле й сучасне*, 7. Краків: Українське видавництво.

Костомаров, Н. (ред.). (1863). *Акты, относящиеся къ истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археологическою комиссією* (Т. 1: 1361–1598). Санкт-Петербург: Типографія Едуарда Праца.

Крип'якевич, І. (1935). Галичина. Княжі часи (до 1387). В І. Раковський (гол. ред.), *Українська загальна енциклопедія: книга знання: у 3 т. (Т. 3: С–Я)*. Львів; Станіславів; Коломия: Видання кооперативи «Рідна школа», 641–644.

Кузьмин, А. В. (2012). Восточная Европа и поражение войск Великого Княжества Литовского в битве на р. Страве 2 февраля 1348 г.: военные и внешнеполитические итоги. *Studia Historica Europae Orientalis*, 5, 84–115.

Кульпин, Э. С. (2008). *Золотая Орда: Судьбы поколений*. Москва: Инсан.

Куникъ, А. А., Лаппо-Данилевскій, А. С. (ред.). (1907a). *Болеславъ-Юрій II, князь всей Малой Руси. Сборникъ матеріаловъ и изслѣдованій, сообщенныхъ О. Гонсіоровскимъ, А. А. Куникомъ, А. С. Лаппо-Данилевскимъ, И. А. Линниченко, С. Д. Пташицкимъ и И. Режабкомъ*. Санкт-Петербург: Типографія Императорской Академіи наукъ.

Куникъ, А. А. (1907b). Объяснительное введение къ грамотамъ и лѣтописнымъ сказаніямъ, касающимся истории Червонной Руси въ XIV в., съ приложеніемъ подлинныхъ текстовъ. В *Болеславъ-Юрій II, князь всей Малой Руси. Сборникъ матеріаловъ и изслѣдованій*. Санкт-Петербург: Типографія Императорской Академіи наукъ, 113–197.

Купчинський, О. (2004). *Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст. Дослідження. Тексти*. Львів.

Линниченко, И. А. (1891). Критический обзор новейшей литературы по истории Галицкой Руси. *Журнал Министерства народного просвещения. Июнь*, 460–470.

Линниченко, И. А. (1907). Замѣчанія на статью проф. И. Режабка и дополненія къ нимъ. В *Болеславъ-Юрій II, князь всей Малой Руси. Сборникъ матеріаловъ и изслѣдованій*. Санкт-Петербург: Типографія Императорской Академіи наукъ, 81–112.

Лонгинов, А. В. (1887). *Грамоты малорусскаго князя Юрія II и вкладная запись князя Юрія Даниловича Холмскаго XIV вѣка*. Москва: Университетская топографія (М. Каткова).

Мазур, О. (2002). «Demetrios Detko, provisor seu capitaneus Terrae Russiae» (інститут «старійшини» у політичному житті Галицької землі другої чверті XIV ст.). В І. Мицько (ред.), *Семінарії «Княжі часи»*. Львів, 19–20.

Мазур, О. (2003). «Лотка князь руський, прибув до Вишеграда»: гіпотетична ідентифікація особи. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 7, 72–79.

Маслов, Л. (1937). Любартів замок у Луцьку. *Наша культура*, 8–9, 348–354; 12, 484–494.

Мацяк, В. (1948). *Галицько-Волинська Держава 1290–1340 рр. у нових дослідках: Огляд історіографії та проблематики*. Авгсбург.

Мицик, Ю. (2004). Відомості про Україну XIV ст. в хроніці Яна з Чарнкова. *Магістеріум. Історичні студії*, 17, 92–97.

Мицько, І. (1998). Монастирські пом'яники про походження ктитора Унівського монастиря князя Федора Любартовича. *Лавра*, 2, 51–53.

Мицько, І. (2009). Правові підстави володіння князем Любартом спадщиною Романовичів. *Старий Луцьк*, 5, 34–40.

Назаренко, А. В. (2000). Русская церковь в X – первой трети XV в. В *Православная энциклопедия. Том: Русская православная церковь*. Москва: Церковно-научный центр «Православная энциклопедия», 38–60.

Норкус, З. (2016). *Непроголошена імперія. Велике князівство Литовське з погляду порівняльно-історичної соціології імперій* (П. Білинський, пер.). Київ: Критика.

Паршин, І. (2014). Хроніка Іоанна з Вінтертура (Іоанна Вітодуранського) як джерело до історії Галицько-Волинської Русі першої половини XIV ст. *Дрогобицький краєзнавчий збірник*, 17–18, 71–78.

Паршин, І. Л. (2015). Вектори політики князя Юрія-Болеслава Тройденовича до року 1333: між набутиим та «успадкованим». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки*, 5, 4–10.

Паршин, І. (2018). *Дипломатія Галицько-Волинської держави: європейські нарративні джерела XIII–XV століть*. Львів.

Паршин, І. (2019). Термін «Мала Русь» у документах XIV століття. *Княжа доба: історія та культура*, 13, 215–224.

Паславський, І. (2008). Заснування Галицької митрополії 1303 року: причини та наслідки. В *Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі: матеріали Міжнародної наукової конференції*. (Львів, 29–30 листопада 2007 р.). Львів, 203–227.

Пашуто, В. Т., Шталь, И. В. (подг.). (1966). *Gedimino laiškai = Послания Гедимина*. Вильнюс: Минтис.

Пещак, М. М. (упоряд.). (1974). *Грамоти XIV ст.* Русанівський, В. М. (відп. ред.). Київ: Наукова думка.

Почекаев, Р. Ю. (2010). Узбек или «Золотой век» Золотой Орды. В *Цари ордынские. Биографии ханов и правителей Золотой Орды*. Санкт-Петербург, 88–107.

Режабекъ, И. (1907). Юрій II, послѣдній князь всея Малыя Руси. В А. А. Куник, А. С. Лаппо-Данилевскій (ред.), *Болеславъ-Юрій II, князь всей Малой Руси. Сборникъ матеріаловъ и изслѣдованій*. Санкт-Петербургъ: Типографія Императорской Академіи наукъ, 1–66.

Рибаків, Б. О. (відп. ред.). (1984). *Крип'якевич, І. Галицько-Волинське князівство*. Київ: Наукова думка.

Савчук, Г. (2013). Захоплення Львова Казимиром III у польській історіографії другої половини XIX – першої половини XX століття. *Історичні та культурологічні студії*, 5, 134–151.

Скоциляс, І. (2010). *Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: організаційна структура та правовий статус*. Львів: Видавництво УКУ.

Стасюк, А. (2016). Францисканські місії на Русі в часи правління Юрія II Тройденовича. *Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис*, 28, 20–26.

Тенговський, Я. (2010). Обставини вступу князя Болеслава-Юрія Тройденовича на галицько-волинський престіл (Невідомі руські документи з XIV ст.). *Записки Наукового товариства імені Шевченка*, 260/1, 45–56.

Терський, С. (2007). *Історія Луцька: у 3 т. (Т. 1: Лучеськ X–XV ст.)*. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

Толочко, О. П. (1990). Особливості міжсеньйоріальних відносин у період феодальної роздробленості Давньої Русі XII–XIII ст. В В. А. Смолій (відп. ред.), *Феодалізм на Україні: зб. наук. праць*. Київ: Наукова думка, 25–42.

Троневиц, П. (2003а). *Волинь в сутінках української історії XIV–XVI ст.* Луцьк: Християнське життя.

Троневиц, П. (2003b). *Луцький замок*. Луцьк: ДІКСОН.

Троневиц, П. (2011). *Великий князь Дмитрій-Любарт і його сучасники*. Луцьк: Твердиня.

Тургенев, А. И. (сост.). (1841). *Акты исторические, относящиеся къ Россіи, извлеченные изъ архивовъ и библиотекъ, 1*. Санкт-Петербургъ: Типографія Едуарда Праца.

Улащик, Н. Н. (ред.). (1980а). *Летопись Археологического общества. В Полное собрание русских летописей (Т. 35: Летописи Белорусско-Литовские)*. Москва: Наука, 91–102.

Улащик, Н. Н. (ред.). (1980b). *Полное собрание русских летописей. Т. 35: Летописи Белорусско-Литовские*. Москва: Наука.

Филевич, И. П. (1890). *Борьба Польши и Литвы-Руси за Галицко-Владимірское наслѣдіе. Историческіе очерки*. Санкт-Петербургъ: Типографія В. С. Балашева.

Флоря, Б. Н. (2000). Две грамоты князя Любарта (о луцкой епископской кафедре в первой половине XIV в.). В О. Мельникова (ред.), *Древнейшие государства Восточной Европы. 1998 г.* Москва, 250–254.

Флоря, Б. Н. (2005). О грамоте Любарта Гедиминовича Луцкой епископской кафедре. В *От Древней Руси к новой Росссии: Юбилейный сборник, посвященный члену-корреспонденту РАН Я. Н. Щапову*. Москва: Паломнический центр Московского Патриархата, 177–181.

Фроянов, И. Я. (1980). *Киевская Русь. Очерки социально-политической истории*. Ленинград: Издательство Ленинградского университета.

Хаутала, Р. (2016). Противостояние между Улусом Джучи и Католической Европой с середины XIII до середины XIV века. В И. Миргалеев, Р. Хаутала (отв. ред.), *Золотая Орда в мировой истории: кол. моногр.* Казань, 371–383.

Чобіт, Д. (2017). Українська Волинська держава XIV–XV століть. *Пам'ятки України: національна спадщина*, 1/6–7, 11–29.

Шабульдо, Ф. М. (1987). *Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского*. Шевченко, Ф. П. (отв. ред.). Киев: Наукова думка.

Шараневич, И. (1863). *Історія Галицко-Володимирскои Руси отъ найдавнѣйшихъ времяхъ до року 1453*. Львів: въ печатии Института Ставропігійского.

Щербаковській, Д. М. (1905). Фундушевая запись князя Любарта Луцкой церкви Иоанна Богослова 1322 г. В Н. П. Дашкевич (ред.), *Чтения в историческомъ обществѣ Нестора Лѣтописца, 18/3–4*. Київ: Типо-литографія Т. Г. Мейнандера, 61–70.

Юрченко, А. Г. (ред.). (2002). *Христианский мир и «Великая монгольская империя». Материалы францисканской миссии 1245 года* (С. В. Аксенова, пер.). Санкт-Петербург: ЕВРАЗИЯ.

Юрченко, А. Г. (2012). *Хан Узбек: между империей и исламом: структуры повседневности*. Санкт-Петербург: Евразия.

Янкаускас, В. (2012). Положение волынского князя Любарта в династии Гедиминовичей. В V. Nagirnyu (ed.), *Colloquia Russica. Ser. I* (Vol. 1: Principalities in lands of Galicia and Wolhynia in international relations in the 11th–14th centuries: Publication after 2nd International Conference (Ivano-Frankivsk, 20–22th October 2011)). Kraków: Jagiellonian university, 132–138.

Abraham, W. (1904). *Powstanie organizacji kościoła łacińskiego na Rusi, I*. Lwów.

Baethgen, F. (ed.). (1924). *Chronica Iohannis Vitodurani. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova Series, 3*. Berolini: Apud Weidmannos.

Bahlcke, J. (1996). *Schlesien und die Schlesier*. München: Langen Müller.

Bahlcke, J., Gawrecki, D., Kaczmarek, R. (red.). (2011). *Historia Górnego Śląska: polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*. Gliwice: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Bak, J. M., Veszprémy, L. (ed.). (2018). *Studies on the Illuminated Chronicle*. Budapest: Central European University Press.

Balzer, O. (1895; 2005). *Genealogia Piastów*. Kraków.

Balcer, O. (1905). O następstwie tronu w Polsce. *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny. Ser. 2, II*, 420–441.

Barański, M. K. (2006). *Dynastia Piastów w Polsce*. Warszawa: PWN.

Bartha, A. (2013). Károly Róbert és Nagy Lajos egészsége és betegségei. *Műhelyszemináriumok dolgozatok, I*, 7–36.

Baumgarten, N. (1937). Halich et Ostrog. *Orientalia Christiana Periodica, 3*, 161–177.

Bertényi, I. (1989). *Nagy Lajos király*. Budapest.

Bielowski, A. (wyd.). (1872a). Rocznik Miechowski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 2*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 882–896.

Bielowski, A. (wyd.). (1872b). Rocznik Traski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 2*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 828–861.

Bielowski, A. (wyd.). (1878a). Rocznik Małopolski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 135–202.

Bielowski, A. (wyd.). (1878b). Rodowód książąt polskich. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 280–284.

Bielowski, A. (oprac.). (1878c). Spominki o Ciołkach. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 267–270.

Bieniak, J. (2009). Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV wieku. *Studia Źródłoznawcze, 46*, 109–145.

Boehmer, J. F. (hrsg.). (1843). Johannes Victoriensis und andere Geschichtsquellen Deutschlands im vierzehnten jarhundert. *Fontes rerum Germanicarum, I*. Stuttgart: J. G. Cotta.

Bresslau, H. (hrsg.). (1922). *Chronica Heinrici Surdi de Selbach. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. N. S., I.* Berolini: Apud Weidmannos.

Dąbrowska, E. (1991). Królów polskich relikwarz koronacyjny Krzyża Świętego. W D. Gawinowa (red.), *Kultura średniowieczna i staropolska: studia ofiarowane Aleksandrowi Gieysztorowi w pięćdziesięciolecie pracy naukowej*. Warszawa: PWN, 67–86.

Dąbrowski, D. (2002). *Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich*. Poznań; Wrocław: Wydawnictwo Historyczne.

Dąbrowski, D. (2012). *Daniel Romanowicz król Rusi (ok. 1201–1264). Biografia polityczna*. Kraków: Avalon.

Dąbrowski, D. (2016). *Król Rusi Daniel Romanowicz. O ruskiej rodzinie książęcej, społeczeństwie i kulturze w XIII w.* Kraków: Avalon.

Dąbrowski, J. (1918). *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego*. Kraków: Fundusz Nestora Bucewicza.

Dąbrowski, J. (2007). *Kazimierz Wielki: twórca korony królestwa polskiego*. Kraków: Universitas.

Długopolski, E. (1951). *Władysław Łokietek na tle swoich czasów*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Domanovszky, A. (S). (1937). *Chronici Hungarici Compositio saeculi XIV. Prefatio*. In E. Szentpétery (ed.), *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum, I.* Budapest, 228–233.

Domanovszky, S. (1963). A Dubnici Krónica. *Századok*, 33, 226–256.

Dowiat, J. (1968). *Polska – państwem średniowiecznej Europy*. Warszawa: PWN.

Elmonowski, J. (2002). *Stosunki polityczne między Piastami a Luksemburgami i Wittelsbachami w pierwszej połowie XIV wieku*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Emler, J., Gebauer, J. (vyd.). (1893). *Kronika Pulkavova*. W *Fontes rerum Bohemicarum: Prameny dějin českých*, 5. Praha: Nákladem nadání F. Palackého, 2–326.

Engel, P. (2005). *The Realm of St. Stephen: A History of Medieval Hungary 895–1526*. Budapest.

Fejer, G. (ed.). (1833). *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, 9/1*. Buda: Typis typogr. Regiae Universitatis Ungaricae.

Florianus, R. M. (ed.). (1884). *Chronicon Dubnicense cum codicibus Sambuci Acephalo et Vaticano, cronisque Vindobonensi Picto et Budensi accurate collatum*. In *Historiae Hungaricae Fontes Domenici. Pars prima: Scriptores*, 3. Lipsiae: Typis M. Taizs.

Franciscani Thorunensis Annales Prussici (941–1410). (1866b). In Th. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlike (hrsg.), *Scriptores Rerum Prussicarum*, 3. Leipzig: verlag von S. Hirzel, 57–316.

Fukala, R. (2007). *Slezsko – neznámá země koruny české: knížeci a stavovské Slezsko do roku 1740*. České Budějovice: Veduta.

Gąsiorowski, A. (1979). Nad itinerarium Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 86/3, 733–740.

Gorzycki, K. (1889). *Połączenie Rusi Czerwonej z Polską przez Kazimierza Wielkiego*. Lwów.

Grabowski, J. (2019). Bolesław Jerzy II Trojdenowic (1309/1310–1340). W *Poczet książąt i książęcych mazowieckich*. Kraków, 103–109.

Grala, H. (1985). Chrzestne imię Szwarna Daniłowicza. Ze studiów nad dyplomatyką południoworuską XIII i XIV w. W L. Jaśkiewicz (red.), *Słowiańszczyzna i dzieje powszechne. Studia ofiarowane Prof. Ludwikowi Bazyłowowi w siedemdziesiątą rocznicę Jego urodzin*. Warszawa: PWN, 201–209.

Gudavičius, E. (1999). *Lietuvos istorija*. (T. 1: Nuo seniausiu laikų iki 1569 metų). Vilnius: Lietuvos Rašytoju Sąjungos Leidykla.

Hegel, C. (ed.). (1882). *Chronicon Moguntinum. Die Chroniken der mittelrheinischen Städte. Mainz, 2*. Leipzig: S. Hirzel.

Hirsch, Th. (hrsg.). (1861). Die ältere Chronik von Oliva. In *Scriptores Rerum Prussicarum, 1*. Leipzig: S. Hirzel, 669–726.

Hofmeister, A. (hrsg.). (1924–1940). *Chronica Mathiae de Nuwenburg. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova series, 4*. Berolini: Apud Weidmannos.

Housley, N. (1984). King Louis the Great of Hungary and the Crusades, 1342–1382. *The Slavonic and East European Review*, 62/2, 192–208.

Jasienica, P. (2007). *Polska Piastów*. Toruń.

Jasiński, K. (1990). Małżeństwa i koligacje polityczne Kazimierza Wielkiego. *Studia Zródłoznawcze*, 32–33, 58–65.

Jasiński, K. (1993). Dzień koronacji Kazimierza Wielkiego w świetle współczesnych źródeł. W J. Hauziński (red.), *Opuscula minora in memoriam Iosepho Spors*. Słupsk, 171–182.

Jasiński, K. (1995). Przydomek Kazimierza Wielkiego – czas powstania i geneza. *Genealogia. Studia i materiały historyczne*, 5, 25–43.

Jasiński, K. (2001) Kazimierz Wielki. W *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich*. Poznań; Wrocław: Wydawnictwo Historyczne, 163–171.

Kaczmarczyk, Z. (1948). *Kazimierz Wielki (1333–1370)*. Warszawa: Wydawnictwo S. Arcta.

Karsai, G. (1963). Névtelenség, névrejtes és szerzőnév középkori krónikáinkban. *Századok*, 4. Budapest.

Kętrzyński, S. (1913). O elementach chronologicznych dokumentów Kazimierza Wielkiego. *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny*, 56. Kraków.

Kętrzyński, S. (1934). Ze studiów genealogicznych. 1. Nieznany document Kazimierza Wielkiego z r. 1344. *Miesięcznik Heraldyczny*, 13, 48–51.

Kętrzyński, W. (oprac.). (1888). Annales Posnanienses. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski*, 5. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 874–884.

Kętrzyński, W. (oprac.). (1893). Chronica Olivensis. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski*, 6. Kraków: nakł. Akademii Umiejętności, 310–350.

Kiryk, F. (1992). *Wielki król i jego następcy*. Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza.

Knoll, P. W. (1972). *The Rise of the Polish Monarchy: Piast Poland in East Central Europe, 1320–1370*. Chicago: University of Chicago Press.

Kowalski, M. D. (2001). Nota o autorze. W *Kronika Jana z Czarnkowa*. Kraków: Universitas, 147–148.

Kozłowska-Budkowa, Z. (1963). Z ostatnich lat Kazimierza Wielkiego. *Małopolskie Studia Historyczne*, 6/3–4, 17–26.

Kristó, G. (1967). Anjou-kori krónikáink. *Századok*, 101, 457–504.

Kristó, G. (1988). *Az Anjou-kor háborúi*. Budapest.

Kristó, G. (2002). *Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon*. Budapest: Osiris.

Kurcz, Á. (1964). Anjou-kori történetíróink kérdéséhez. *Irodalom-történeti közlemények*, 68, 358–367.

Loserth, J. (hrsg.). (1875). Die Königsaalger Geschichts-Quellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag. *Fontes rerum Austriacarum: Österreichische Geschichtsquellen. Erste Abteilung, Scriptores*, 8. Wien: Kaiserl. Königl. Hof- und Staatsdruckerei.

Lukowski J., Zawadski, H. (2001). *A Concise History of Poland*. New York: Cambridge University Press.

Mályusz, E. (1966). Krónika-problémak. *Századok*, 4–5, 726–728.

Mályusz, E. (1967). *Thuróczy-krónika és forrásai*. Budapest.

Myśliński, K. (1981). *Dzieje kariery politycznej w średniowiecznej Polsce: Dymitr z Goraja, 1340–1400*. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.

Myśliński, K. (1993). Polska a księstwo Halicko-Włodzimierskie na przełomie XIII i XIV wieku. В В. П. Петегрич, В. Ивановський (ред.), *Галицько-Волинська держава: передумови виникнення, історія, культура, традиції. Міжнародна наукова конференція: тези доп. та повідомл. (Галич, 19–21 серпня 1993 р.)*. Львів, 7–8.

Nowakowski, T. (2003). *Kazimierz Wielki a Bydgoszcz*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Paszkievicz, H. (1925). *Polityka ruska Kazimierza Wielkiego*. Warszawa.

Paszkievicz, H. (1933). *Jagiellonowie a Moskwa* (T. 1: Litwa a Moskwa w XIII i XIV wieku). Warszawa.

Perlbach, M. (ed.). (1925). *Annales Posnanienses*. In *Momumenta Germaniae Historica. Scriptores*, 29. Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 469–470.

Pez, H. (ed.). (1721). Anonymi Leobienensis Chronicon libris sex comprehensum, a Christo nato usque ad annum ejusdem MCCCXLIII. In *Scriptores rerum Austriacarum veteres ac genuini*, 1. Lipsiae: Sumptibus Joh. Fried. Gleditschii b. filii, 751–972.

Podhradczy, J. (ed.). (1838). *Chronicon Budense*. Buda: Gyurian & Bago.

Prochaska, A. (1892). W sprawie zajęcia Rusi przez Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 6/1, 81–121.

Przedziecki, A. (ed.). (1876). *Joannis Długosz senioris canonici Cracoviensis Opera omnia*, 3. Kraków.

Ptaśnik, J. (ed.). (1913). *Acta Camerae Apostolicae* (Vol. 1: 1207–1344). *Monumenta Poloniae Vaticana*, 1. Cracoviae: Sumptibus Academiae Litterarum Cracoviensis.

Řežábek, J. (1883). Jiří II, poslední kníže veškeré Malé Rusi: kritický pokus. *Časopis musea království českého*, 57, 120–134.

Röpell, R. (ed.). (1866). *Continuatio annalium Polonorum I. et III*. In *Momumenta Germaniae Historica. Scriptores*, 19. Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 656–663.

Rutkowski, A. (1978). Objazdy i system rządzenia państwem przez Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 85/3, 605–626.

Sălăgean, T. (2005). Romanian Society in the Early Middle Ages (9th–14th centuries AD). In I.A. Pop, I. Bolovan (ed.), *History of Romania. Compedium*. Cluj-Napoca: Romanian Cultural Institute, 133–208.

Samsonowicz, H. (1980). Kazimierz III Wielki. W A. Garlicki (red.), *Poczet królów i książąt polskich*. Warszawa: Czytelnik, 247–253.

Schneider, F. (Ed.). (1910). *Iohannis Abbatis Victoriensis Liber certarum historiarum* (T. 2: Libri IV–VI). *Monumenta Germaniae Historica. SS rer. Germ.*, 36. Hannoverae et Lipsiae: Impensis bibliopolii Hahniani.

Semkowicz, A. (1887). *Krytyczny rozbiór Dziejów Polskich Jana Długosza (do roku 1384)*. Kraków: Akademia Umiejętności.

Semkowicz, A. (1898). Adelajda, Krystyna i Jadwiga, żony Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 12, 561–566.

Sieradzki, J. (1958). Regnum Russiae: polityka ruska Kazimierza Wielkiego: krytyka dotychczasowych poglądów i zarys nowej konstrukcji: (na marginesie pracy J. Dąbrowskiego «Korona Królestwa Polskiego»). *Kwartalnik Historyczny*, 65/2, 491–499.

Sieradzki, J. (1959). *Polska wieku XIV: studium z czasów Kazimierza Wielkiego*. Warszawa: PWN.

Sikora, F. (1986). Dymitr z Goraja pan na Szczeczeszynie w służbie Władysława Jagiełły w latach 1386–1400. *Studia Historyczne*, 29/1, 3–30.

Sikora, F. (1989). Krąg rodzinny i dworski Dymitra z Garaja i jego rola na Rusi. W J. Wroniszewski (red.), *Genealogia – kręgi zawodowe i grupy interesu w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*. Toruń: UMK, 55–89.

Sikorski, J. (red.). (1965). *Zarys dziejów wojskowości polskiej do roku 1864* (T. 1: Do roku 1648). Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej.

Solymosi, L., Körmendi, A. (1981). A középkori magyarállam virágzása és bukása, 1301–1506. In K. Benda (szerk.), *Magyarország történeti kronológiája* (I.: A kezdetektől 1526ig). Budapest: Akadémiai Kiadó, 188–350.

Sopko, J. (přípr.). (2004). *Kronika uhorských kráľov zvaná Dubnická*. Budmerice: Vydavateľstvo Rak.

Sperka, J. (2013). *Władysław książę opolski wieluński kujawski dobrzyński pan Rusi palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330 – 6 lub 18 maja 1401)*. Kraków: Avalon.

Spinei, V. (1986). *Moldavia in the 11th–14th centuries*. Bucarest: Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Stadnicki, K. (1853). Lubart książę Wołyński. *Synowie Gedymina*, 2. Lwów: Drukarnia Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich.

Strehlke, E. (hrsg.). (1863). Hermann de Wartberge Chronicon Livoniae. In *Scriptores Rerum Prussicarum*, 2. Leipzig: S. Hirzel, 9–116.

Strehlke, E. (hrsg.). (1866). Chronik Detmar's von Lübeck. In *Scriptores Rerum Prussicarum*, 3. Leipzig: S. Hirzel, 59–200.

Sułkowska-Kuraś, I., Kuraś, S. (ed.). (1982). *Bullarium Poloniae* (T. 1: 1000–1342). Romae: École Française de Rome.

Sužiedėlis, S. (ed.). (1978). Lubartas. In *Encyclopedia Lituanica*, 3. Boston, Massachusetts: Juozas Kapočius, 411–412.

Swieżawski, A. (2007). Regencja Władysława Opolczyka na Rusi Czerwonej. W M. Antoniewicz, J. Zbudniewek (red.), *Książę Władysław Opolczyk: fundator klasztoru Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie*. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 247–290.

Szczur, S. (1991). Traktat pokojowy Kazimierza Wielkiego z zakonem Krzyżackim z 1343 r. *Zapiski Historyczne*, 56/4, 7–43.

Szczur, S. (2002). *Historia Polski: średniowiecze*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Szentpétery, E. (ed.). (1937). Chronicon Budense. In *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum*, 1. Budapest, 481–501.

Śliwiński, J. (1987). *Mariaże Kazimierza Wielkiego: studium z zakresu obyczajowości i etyki dworu królewskiego w Polsce XIV wieku*. Olsztyn: Wydawnictwa Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie.

Sliwiński, J. (1994). *Kazimierz Wielki: kobiety a polityka*. Olsztyn: ZHŚSiNP. WSP.

Świeżawski, E. S. (1894). Esterka i inne kobiety Kazimierza Wielkiego. *Zarysy badań krytycznych nad dziejami historyjografiją i mitologiją do wieku XV*, 3. Warszawa.

Tęgowski, J. (1995). Małżeństwo Lubarta Gedyminowicza. Przyczynek do genealogii dynastów halicko-wołyńskich w XIV wieku. *Genealogia. Studia i materiały historyczne*, 6, 17–26.

Theiner, A. (ed.). (1859). *Vetera monumenta historica Hungarum sacram illustrantia* (T. 1: Ab Honorio PP. III. usque ad Clementum PP. VI. 1216–1352). Romae: Typis Vaticanis.

Theiner, A. (ed.). (1860). *Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum historiam illustrantia*. (T. 1: Ab Honorio PP. III. usque ad Gregorium PP. XII. 1217–1409). Romae: Typis Vaticanis.

Włodarski, B. (1966). *Polska i Ruś 1194–1340*. Warszawa: PWN.

Wojtowycz, L. (2011). Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki. W J. Maciejewski, T. Nowakowski (red.), *Kazimierz Wielki i jego państwo. W siedemsetną rocznicę urodzin ostatniego Piasta na tronie polskim*. Bydgoszcz, 47–66.

Wojtowycz, L. (2018). Fenomen halickich bojarów i ich stosunki z książętami. W J. Sperka, K. Kollinger (red.), *Średniowieczni władcy i ich otoczenie. Materiały V Kongresu mediewistów Polskich*, 5. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 31–51.

Wolff, J. (1886). *Ród Gedimina: dodatki i poprawki do dzieł Hr. K. Stadnickiego: «Synowie Gedymina», «Olgiard i Kiejstut» i «Bracia Władysława Jagiełły»*. Kraków: L. Anczyc i Spółka.

Wyrozumski, J. (1973). *Historia Polski do 1505 r.* Warszawa: PWN.

Wyrozumski, J. (1997). Polska – Węgry i sprawa Rusi Halicko-Włodzimierskiej za Kazimierza Wielkiego. W K. Zielińska-Melkowska (red.), *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów: materiały z sympozjum (Toruń, 14–15 grudnia 1995 r.)*. Toruń: UMK, 111–120.

Wyrozumski, J. (1986; 2004). *Kazimierz Wielki*. Wrocław; Kraków; Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

von Wyss, G. (hrsg.). (1856). *Joannis Vitodurani Chronicon. Die Chronik des Minoriten Johannes von Winterthur*. Zürich: J. J. Ulrich.

Žáček, R. (2005). Slezsko. *Stručná historie států*, 33. Praha: Libri.

Zajączkowski, S. (1934). Przymierze polsko-litewskie 1325 r. *Kwartalnik Historyczny*, 40/4, 603–608.

Zakrzewski, S. (1922a). *Wpływ sprawy ruskiej na państwo Polskie w XIV w. Odczyt wygłoszony na pierwszym publicznym posiedzeniu Towarzystwa Naukowego we Lwowie 21 maja 1921 roku*. Zamość: Zygmunt Pomarański i Spółka.

Zakrzewski, S. (1922b). *Wpływ sprawy ruskiej na państwo Polskie w XIV w. Przegląd Historyczny*, 23/1, 86–121.

REFERENCES

Aleksandrovych, V., Voitovych, L. (2013). *Korol Danylo Romanovych*. Bila Tserkva; Lviv (in Ukrainian).

Andrusiak, M. (1948). Ostanni Romanovychi (nashchadky Mstyslava i Romana Danylovychiv). *Naukovyi zbirnyk Ukrainського Vilnoho Universytetu*, 5, 1–12 (in Ukrainian).

Bieniak, J. (2001). Vyhasnennia halytsko-volynskoi kniazhoi dynastii. In Ya. Isaievych (Ed.), *Halychyna ta Volyn u dobu serednovichchia. Do 800richchia z dnia narodzhennia Danyla Halyskoho*. Lviv, 79–85 (in Ukrainian).

Bolshakova, S. A. (1976). Papskie poslaniia galitskomu kniazuiu kak istoricheskii istochnik. In *Drevneishie gosudarstva na territorii SRSR. Materialy i issledovaniia. 1975 g.* Moskva: Nauka, 122–129 (in Russian).

Voitovych, L. (1996). *Udilni kniazivstva Riurykovychiv i Hedyminovychiv u XII–XVI st.* Lviv (in Ukrainian).

Voitovych, L. (1998). Etapy politychnoi istorii Volyni XIV–XV st. Derzhavnist. Vasalitet. Inkorporatsiia. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 5, 153–168 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2000). *Kniazivski dynastii Skhidnoi Yevropy (kinets IX –pochatok XVI st.): sklad, suspilna i politychna rol. Istoryko-henealohichne doslidzhennia*. Lviv (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2001). Yurii Lvovych ta yoho polityka. In Ya. Isaievych (Ed.), *Halychyna ta Volyn u dobu serednovichchia. Do 800richchia z dnia narodzhennia Danyla Halyskoho*. Lviv, 70–78 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2003a). Korolivstvo Rusi: realnist i myfy. *Drohobytskyi kraieznavchyi zbirnyk*, 7, 63–71 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2003b). Korol Danylo Romanovych. Zahadky i problemy. In *Korol Danylo Romanovych i yoho mistse v ukrainskii istorii*. Lviv, 24–29 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2004). De bula stolytsia Leva Danylovycha? (Dzhereloznavchyi aspekt problemy). In I. Hyrych, Ya. Hrytsak, M. Krykun, L. Rudnytskyi, & N. Yakovenko (Eds.), *Do dzherel. Zbirnyk naukovykh prats na poshanu Oleha Kupchynskoho z nahody yoho 70-richchia, 1*. Kyiv; Lviv, 712–720 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2006a). *Kniazha doba na Rusi: portrety elity*. Bila Tserkva: Vydavets Oleksandr Pshonkivskiyi (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2006b). Kniaz Lev Yuriiiovych: Sproba portreta. *Drohobytskyi kraieznavchyi zbirnyk*, 10, 127–131 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2006c). Chasy starosty Dmytra Detka i kniazia Liubarta. In *Istoriia Lvova: u 3 t. (T. 1: 1256–1772)*. Lviv: Tsentr Yevropy, 60–62 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2008a). Korolivstvo Rusi: fakty i myfy. In O. S. Zhernokleiev, M. M. Voloshchuk, I. F. Hurak (Comps.), *Drohychyn 1253. Materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii z nahody 755yi richnytsi koronatsii Danyla Romanovycha. (Dorohochyn, 20 hrudnia 2008 r.)*. Ivano-Frankivsk: LIK, 4–17 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2008b). Korol Danylo Romanovych: polityk i polkovodets. In *Doba korolia Danyla v nautsi, mystetstvi, literaturi: materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. (Lviv, 29–30 lystopada 2007 p.)*. Lviv, 22–97 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2008c). Ulus Nohaia i Halytsko-Volynske kniazivstvo. In O. S. Onyshchenko (Ed.), *Ukraina – Monholiia: 800 rokiv u konteksti istorii: zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, 71–78 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2009a). Borotba Liubarta-Dmytra Hedyminovycha za vidnovlennia Halytsko-Volynskoi derzhavy. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Istorychni nauky*, 22, 120–127 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2009b). Ostannia emihratsiia korolia Danyla Romanovycha. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Istorychni nauky*, 13, 89–96 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2010). Polshcha. Mazoviia, Lytva ta Uhorschyna u borotbi za spadshchynu Romanovychiv. *Problemy slovianoznavstva*, 59, 52–66 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2011a). *Halytsko-Volynski etiudy*. Bila Tserkva: Vyd. Pshonkivskiy O. V. (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2011b). Kniaz Yuriy-Boleslav Troidenovych: eskiz portreta. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 5, 209–221 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2011c). Polskyi korol Kazymyr III i borotba za spadshchynu Romanovychiv. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna*, 46, 2–26 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2012). Zakliuchitelnyi etap borby za «korolevstvo Rusi». *Vestnik Udmurtskogo universiteta. Serii 5. Istorii i filologii*, 3, 10–15 (in Russian).

Voitovych, L. (2013). Portret kniazia Volodyslava Opolskoho na povnyi zrist. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 7, 314–319 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2014). *Lev Danylovych, kniaz halytsko-volynskiy* (bl. 1225 – bl. 1301). Lviv (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2015). *Halych u politychnomu zhytti Yevropy XI–XIV stolit*. Lviv (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2017). Kazymyrivska lehenda: podolannia stereotypiv. *Drohobytshky kraieznavchy zbirnyk*, 19–20, 95–117 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2018a). Borotba za spadshchynu Romanovychiv (1340–1434): mizh stereotypamy ta istorychnoiu pravdoi. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 12, 121–142 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2018b). Zhydachivske kniazivstvo: epizod z istorii ukrainskoi derzhavnosti. *Zhydachivshchyna*, 1, 41–47 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2019a). Borotba za spadshchynu Romanovychiv (1340–1434 rr.): numizmatychnyi aspekt. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii istorychna. Spetsialnyi vypusk: na poshanu profesora Romana Shusta*, 67–82 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2019b). Zhydachivska zemlia na ostannikh etapakh borotby za spadshchynu Romanovychiv (1350–1442). *Zhydachivshchyna*, 2, 8–17 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2019c). Uhorschyna i Polshcha v borotbi za spadshchynu Romanovychiv: vytoky, podii, naslidky. *Ukrainsko-uhorski etiudy*, 3, 191–274 (in Ukrainian).

Voitovych, L. (2019d). Shche raz pro prava kniazia Liubarta-Dmytra Hedyminovycha na spadshchynu Romanovychiv. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 13, 225–238 (in Ukrainian).

Voloshchuk, M., Stasiuk, A. (1995). Pro pokhid palatyna Villerma in Ruteniam u kvitni 1340 r. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Istorii*, 17, 46–54 (in Ukrainian).

Voloshchuk, M. (2012). Problema vasalnoi zalezhnosti Dmytra Detka vid uhorskoho korolia Liudovyka I. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 6, 269–279 (in Ukrainian).

Hardi, D. (2013). Kilka novykh zavuzhen do pokhodu uhorskoho palatyna Villerma Druheta «in Ruteniam» navetni 1340 roku. *Kniazha doba: istoriia i kultura*, 7, 209–216 (in Ukrainian).

Hene, B. (2002). *Istoryia i istorycheskaia kultura Srednevekovoho Zapada* (E. V. Baevskaia & E. M. Beregovskaia, Trans.). Moskva: Iazyki slavianskoi kultury (in Russian).

Golubinskii, E. E. (1998). *Istoriiia Russkoi Tserkvi*, 4. Moskva (in Russian).

Hryhorovych, I. (Ed.). (1846). *Akty, otnosiashchiesia k istorii Zapadnoi Rossii, sobrannye i izdannye Arkheograficheskoiu komissieiu*. (T. 1: 1340–1506). Sankt-Peterburg: Tipohrafiia II Otdileniia Sobstvennoi E. Y. V. Kantseliariy (in Russian).

Hrushevskiy, M. (1905). *Istoriia Ukrainy-Rusy*. (T. 3: Do roku 1340). 2 vyd., rozshyr. Lviv: Drukarnia Naukovoho Tovarystva imeny Shevchenka (in Ukrainian).

Hrushevskiy, M. (1907). *Istoriia Ukrainy-Rusy*. (T. 4: XIV–XVI viky – vidnosyny politychni). 2 vyd., rozshyr. Kyiv; Lviv: Drukarnia P. Barskoho (in Ukrainian).

Gudavičius, E. (2005). *Ystoria Lytvy* (T. 1: S drevneishykh vremen do 1569 hoda) (G. I. Efremov, Trans.). Moskva: Fond imeni Y. D. Sytyna, BALTRUS (in Russian).

Dyba, Yu. (2005). Nevykorystani pysemni svidchennia pro pochatky tserkvy sv. Yura u Lvovi. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii Mystetstvoznavstvo*, 5, 151–159 (in Ukrainian).

Dovnar Zapolskii, M. (1896). Iz istorii litovsko-polskoi borby za Volyn. Dogovory 1366 g. *Universitetskie izvestiia*, 8, 1–13 (in Russian).

Zubrytskyi, D. I. (1855). *Istoria drevniago Halichsko-Russkago kniazhestva*, 3. Lvov (in Russian).

Zubrytskyi, D. (2002). *Khronika mista Lvova* (I. Svarnyk, Trans.). Lviv: Tsentri Yevropy (in Ukrainian).

Ivanov, P. A. (1895). *Istoricheskie sudby Volynskoi zemli s drevneishikh vremen do kontsa XIV veka*. Odessa: Ekonomicheskaiia tipografiia (in Russian).

Izmailov, I. (2009). Voiny na Zapade. Polsha i Litva. In *Istoriia tatar s drevneishikh vremen* (T. 3: Ulus Dzhuchi (Zolotaia Orda) XIII – seredina XV vv.). Kazan, 518–528 (in Russian).

Isaievych, Ya. D. (1968). Zaharbannia zemel Halytsko-Volynskoho kniazivstva inozemnymy derzhavamy. In I. K. Svieshnikov, M. Yu. Smishko, V. D. Baran, & V. V. Aulikh (Eds.), *Torzhestvo istorychnoi spravedlyvosti*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoho universytetu, 74–80 (in Ukrainian).

Isaievych, Ya. D. (1986). «Korolevstvo Galitsii i Volodimirii» i «Korolevstvo Rusi». In A. P. Novoseltsev (Ed.), *Drevneishie gosudarstva na territorii SSSR. Materialy i issledovaniia*. 1985 g. Moskva: Izdatelstvo Nauka, 61–65 (in Russian).

Isaievych, Ya. (Ed.). (1999). *Krypiakevych, I. Halytsko-Volynske kniazivstvo*. 2 vyd., dop. Lviv (in Ukrainian).

Isaievych, Ya. D. (2001). Halytsko-Volynske kniazivstvo pislia navaly Batiya. In V. A. Smolii (Ed.), *Istoriia ukrainskoi kultury: u 5 t.* (T. 2: Ukrainska kultura XIII – pershoi polovyny XVII stolittia). Kyiv: Naukova dumka, 218–219 (in Ukrainian).

Isaievych, Ya., & Voitovych, L. (2006). Perekhidnyi chas: 1349–1387. In *Istoriia Lvova: u 3 t.* (T. 1: 1256–1772). Lviv: Tsentri Yevropy, 63–71 (in Ukrainian).

Kapral, M. (Comp.). (1998). *Pryvilei mista Lvova (XIV–XVIII st.)*. Lviv (in Ukrainian).

Kish, Ye. B. (2014). Vyshehradske spivrobotnytstvo: istorychni aspekty serednovichchia Tsentralnoi Yevropy. *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Istorychni nauky*, 3.38/110, 95–99 (in Ukrainian).

Kozak, M. (2018). Bulava yak element ozbroiennia voina Halytskoho ta Volynskoho kniazivstva u XI–XIV stolittiakh. In L. V. Voitovych (Ed.), *Problemy istorii viin i viiskovoho mystetstva*, 1. Lviv, 51–78 (in Ukrainian).

Kozubaska, O. (2000). Latynska katedra u Lvovi: sprobna novoi interpretatsii vidomykh faktiv. *Narodoznavchi zoshyty*, 1, 252–261 (in Ukrainian).

Kozubska, O. (2001a). Katedralnyi kostel fundatsii Kazymyra Velykoho: Lviv chy Volodymyr? *Pamiatky sakralnogo mystetstva Volyni. Naukovyi zbirnyk*, 8, 108–110 (in Ukrainian).

Kozubska, O. (2001b). Lvivskiy kafedralnyi kostel v istoriohrafii. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk*, 5, 140–152 (in Ukrainian).

Korduba, M. (1940). Boleslav-Yurii II. Ostannii samostiinyi volodar Halytsko-Volynskoi derzhavy z nahody 600-littia yoho smerty. *Mynule y suchasne*, 7. Krakiv: Ukrainske vydavnytstvo (in Ukrainian).

Kostomarov, N. (Ed.). (1863). *Akty, otnosiashchiesia k istorii Iuzhnoi i Zapadnoi Rossii, sobrannye i izdannye Arkheograficheskoiu komissieiu* (Vol. 1: 1361–1598). Sankt-Peterburg: Tipografia Eduarda Pratsa (in Russian).

Krypiakievych, I. (1935). Halychyna. Kniiazhi chasy (do 1387). In I. Rakovskiy (Ed.), *Ukrainska zahalna entsyklopediia: knyha znannia*: u 3 t. (T. 3: S–Ia). Lviv; Stanyslaviv; Kolomyia: Vydannia kooperatyvy «Ridna shkola», 641–644 (in Ukrainian).

Kuzmin, A. V. (2012). Vostochnaia Evropa i porazhenie voisk Velikogo Kniazhestva Litovskogo v bitve na r Strave 2 fevralia 1348 g.: voennye i vneshnepoliticheskie itogi. *Studia Historica Europae Orientalis*, 5, 84–115 (in Russian).

Kulpin, E. S. (2008). *Zolotaia Orda: Sudby pokolenii*. Moskva: *Insan* (in Russian).

Kunik, A. A., & Lappo-Danilevskii, A. S. (Eds.). (1907a). *Boleslav-Iurii, kniaz vsei Maloi Rusi. Sbornik materialov i izsledovani, soobshchennykh O. Gonsiorovskim, A. A. Kunikom, A. S. Lappo-Danilevskim, I. A. Linnichenko, S. D. Ptashitskim i I. Rezhabkom*. Sankt-Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi Akademii nauk (in Russian).

Kunik, A. A. (1907b). Obieiasnitelnoe vvedenie k gramotam i letopisnym skazaniiam, kasaiushchimsia istorii Chervonnoi Rusi v XIV v., s prilozheniem podlinnykh tekstov. In *Boleslav-Iurii, kniaz vsei Maloi Rusi. Sbornik materialov i izsledovani*. Sankt-Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi Akademii nauk, 113–197 (in Russian).

Kupchynskiy, O. (2004). *Akty ta dokumenty Halytsko-Volynskoho kniazivstva XIII – pershoi polovyny XIV st. Doslidzhennia. Teksty*. Lviv (in Ukrainian).

Linnichenko, I. A. (1891). Kriticheskii obzor noveishei literatury po istorii Galitskoi Rusi. *Zhurnal Ministerstva narodnogo prosveshcheniia*. Iiun, 460–470 (in Russian).

Linnichenko, I. A. (1907). Zamechaniia na statiu prof. I. Rezhabka i dopolneniia k nim. In *Boleslav-Iurii, kniaz vsei Maloi Rusi. Sbornik materialov i izsledovani*. Sankt-Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi Akademii nauk, 81–112 (in Russian).

Longinov, A. V. (1887). *Gramoty malorusskogo kniazia Iuriiia II i vkladnaia zapis kniazia Iuriiia Danilovicha Kholmnskogo XIV veka*. Moskva: Universitetskaia tipografiia (M. Katkova) (in Russian).

Mazur, O. (2002). «Demetrios Detko, provisor seu capitaneus terrae Russiae» (instytut «stariishyny» u politychnomu zhytti Halytskoi zemli druhoi chverti XIV st.). In I. Mytsko (Ed.), *Seminarii «Kniiazhi chasy»*. Lviv, 19–20 (in Ukrainian).

Mazur, O. (2003). «Lotka kniaz ruskyi, prybuv do Vyshehrada»: hipotetychna identyfikatsiia osoby. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk*, 7, 72–79 (in Ukrainian).

Maslov, L. (1937). Liubartiv zamok u Lutsku. *Nasha kultura*, 8–9, 348–354; 12, 484–494 (in Ukrainian).

Matsiak, V. (1948). *Halytsko-Volynska Derzhava 1290–1340 rr. u novykh doslidakh: Ohliad istoriohrafii ta problematyky*. Augsburg (in Ukrainian).

Mytsyk, Yu. (2004). Vidomosti pro Ukrainu XIV st. v khronitsi Yana z Charnkova. *Mahisterium. Istorychni studii*, 17, 92–97 (in Ukrainian).

Mytsko, I. (1998). Monastyrski pomianyky pro pokhodzhennia kytora Univskoho monastyria kniazia Fedora Liubartovycha. *Lavra*, 2, 51–53 (in Ukrainian).

Mytsko, I. (2009). Pravovi pidstavy volodinnia kniazem Liubartom spadshchynoiu Romanovychiv. *Staryi Lutsk*, 5, 34–40 (in Ukrainian).

Nazarenko, A. V. (2000). Russkaia tserkov v X – pervoi treti XV v. In *Pravoslavnaia entsiklopediia. Tom: Russkaia pravoslavnaia tserkov*. Moskva: Tserkovno-nauchnyi tsentr «Pravoslavnaia entsiklopediia», 38–60 (in Russian).

Norkus, Z. (2016). *Neproholoshena imperiia. Velyke kniazivstvo Lytovske z pohliadu porinialno-istorychnoi sotsiologii imperii* (P. Bilynskyi, Trans.). Kyiv: Krytyka (in Ukrainian).

Parshyn, I. (2014). Khronika Ioanna z Vintertura (Ioanna Vitoduransko) yak dzherelo do istorii Halytsko-Volynskoi Rusi pershoi polovyny XIV st. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk*, 17–18, 71–78 (in Ukrainian).

Parshyn, I. L. (2015). Vektory polityky kniazia Yurii-Boleslava Troidenovycha do roku 1333: mizh nabutym ta «uspadkovanyim». *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnogo universytetu im. Lesi Ukrainky. Istorychni nauky*, 5, 4–10 (in Ukrainian).

Parshyn, I. (2018). *Dyplomatiia Halytsko-Volynskoi derzhavy: yevropeiski naratyvni dzherela XIII–XV stolit*. Lviv (in Ukrainian).

Parshyn, I. (2019). Termin «Mala Rus» u dokumentakh XIV stolittia. *Kniazha doba: istoriia ta kultura*, 13, 215–224 (in Ukrainian).

Paslavskyi, I. (2008). Zasnuvannia Halytskoi mytropolii 1303 roku: prychny ta naslidky. In *Doba korolia Danyla v nautsi, mystetstvi, literaturi: materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. (Lviv 2930 lystopada 2007 r.)*. Lviv, 203–227 (in Ukrainian).

Pashuto, V. T., & Shtal, I. V. (Comps.). (1966). *Gedimino laiskai = Poslanii Gedimina*. Vilnius: Mintis (in Russian).

Peshchak, M. M. (Comp.). (1974). *Hramoty XIV st.* (V. M. Rusanivskyi, Ed.). Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).

Pochekaev, R. Iu. (2010). Uzbek ili «Zolotoi vek» Zolotoi Ordy. In *Tsari ordynskie. Biografiï khanov i pravitelei Zolotoi Ordy*. Sankt-Peterburg, 88–107 (in Russian).

Rezhabek, I. (1907). Iurii II, poslednii kniaz vseia Malyia Rusi. In A. A. Kunik, A. S. LappoDanilevskii (Eds.), *Boleslav-Iurii, kniaz vsei Maloi Rusi. Sbornik materialov i izsledovanii*. Sankt-Peterburg: Tipografiia Imperatorskoi Akademii nauk, 1–66 (in Russian).

Rybakov, B. O. (Ed). (1984). *Krypiakovykh, I. Halytsko-Volynske kniazivstvo*. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).

Savchuk, H. (2013). Zakhoplennia Lvova Kazymyrom III u polskii istoriohrafii druhoi polovyny XIX – pershoi polovyny XX stolittia. *Istorychni ta kulturolohichni studii*, 5, 134–151 (in Ukrainian).

Skochylias, I. (2010). *Halytska (Lvivska) yeparkhiia XII–XVIII stolit: orhanizatsiina struktura ta pravovyi status*. Lviv: Vydavnytstvo UKU (in Ukrainian).

Stasiuk, A. (2016). Frantsyskanski misii na Rusi v chasy pravlinnia Yurii II Troidenovycha. *Halychyna. Naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys*, 28, 20–26 (in Ukrainian).

Tęgowski, J. (2010). Obstavyny vstupu kniazia Boleslava-Yurii Troidenovycha na halytsko-volynskiy prestil (Nevidomi ruski dokumenty z XIV st.). *Zapysky Naukovoho Tovarystva imeni Shevchenka*, 260/1, 45–56 (in Ukrainian).

- Terskyi, S. (2007). *Istoriia Lutskā: u 3 t.* (T. 1: Luchesk X–XV st.). Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky (in Ukrainian).
- Tolochko, O. P. (1990). Osoblyvosti mizhseniorialnykh vidnosyn u period feodalnoi rozdrobenosti Davnoi Rusi XII–XIII st. In V. A. Smolii (Ed.), *Feodalizm na Ukraini: zb. nauk. pr.* Kyiv: Naukova dumka, 25–42 (in Ukrainian).
- Tronevych, P. (2003a). *Volyn v sutinkakh ukrainskoi istorii XIV–XVI st.* Lutsk: Khrystyianske zhyttia (in Ukrainian).
- Tronevych, P. (2003b). *Lutskiy zamok.* Lutsk: DIKSON (in Ukrainian).
- Tronevych, P. (2011). *Velykyi kniaz Dmytrii-Liubart i yoho suchasnyky.* Lutsk: Tverdynia (in Ukrainian).
- Turgenev, A. I. (Comp.). (1841). *Akty istoricheskie, odnosiaschiesia k Rossii, izvlechennye iz arkhivov i bibliotek, 1.* Sankt-Peterburg: Tipografiia Eduarda Pratsa (in Russian).
- Ulashchuk, N. N. (Ed.). (1980a). Letopis Arkheologicheskogo obshchestva. In *Polnoe sobranie russkikh letopisei.* (T. 35: Letopisi Belorussko-Litovskie.). Moskva: Nauka, 91–102 (in Ruthenian).
- Ulashchuk, N. N. (Ed.). (1980b). *Polnoe sobranie russkikh letopisei.* T. 35: Letopisi Belorussko-Litovskie. Moskva: Nauka (in Ruthenian).
- Filevich, I. P. (1890). *Borba Polshi i Litvy-Rusi za Galitsko-Vladimirskoe nasledie. Istoricheskie ocherki.* Sankt-Peterburg: Tipografiia V. S. Balasheva (in Russian).
- Floria, B. N. (2000). Dve gramoty kniazia Liubarta (o lutskoj episkopskoj kafedre v pervoi polovine XIV v.). In O. Melnikova (Ed.), *Drevneishie gosudarstva Vostochnoi Evropy. 1998 g.* Moskva, 250–254 (in Russian).
- Floria, B. N. (2005). O gramote Liubarta Gediminovicha Lutskoi episkopskoj kafedre. In *Ot Drevnei Rusi k novoi Rossii: Iubileinyi sbornik, posviashchennyi chlenu-korrespondentu RAN Ia. N. Shchapovu.* Moskva: Palomnicheskii tsentr Moskovskogo Patriarkhata, 177–181 (in Russian).
- Froianov, I. Ia. (1980). *Kievskaiā Rus. Ocherki sotsialno-politicheskoi istorii.* Leningrad: Izdatelstvo Leningradskogo universiteta (in Russian).
- Khautala, R. (2016). Protivostoianie mezhdū Ulusom Dzhuchi i Katolicheskoi Evropoi s serediny XIII do serediny XIV veka. In I. Mirgaleev, R. Khautala (Eds.), *Zolotaia Orda v mirovoi istorii: kol. monogr.* Kazan, 371–383 (in Russian).
- Chobit, D. (2017). Ukrainka Volynska derzhava XIV–XV stolit. *Pamiatky Ukrainy: natsionalna spadshchyna, 1/6–7, 11–29* (in Ukrainian).
- Shabuldo, F. M. (1987). *Zemli Iugo-Zapadnoi Rusi v sostave Velikogo kniazhestva Litovskogo.* Shevchenko, F. P. (Ed.). Kyiv: Naukova dumka (in Russian).
- Sharanevych, I. (1863). *Istopia Halytsko-Volodymyskoy Rusy ot naidavniishykh vpemen do roku 1453.* Lviv: v pechatii Instytutu Stavpopyhiiskoho (in Ukrainian).
- Shcherbakovskii, D. M. (1905). Fundushevaia zapis kniazia Liubarta Lutskoi tserkvi Ioanna Bogoslova 1322 gg. In N. P. Dashkevych (Ed.), *Chteniia v istoricheskom obshchestve NestoraLetopistsā, 18/3–4.* Kyiv: Tipo-litografiia T. G. Meinandera, 61–70 (in Russian).
- Iurchenko, A. G. (Ed.). (2002). *Khristianskii mir i «Velikaia mongolskaia imperiia».* *Materialy frantsiskanskoj missii 1245 goda* (S. V. Aksenova, Trans.). Sankt-Peterburg: EVRAZIIA (in Russian).
- Iurchenko, A. G. (2012). *Khan Uzbek: mezhdū imperiei i islamom: struktury povsednevnosti.* Sankt-Peterburg: Evraziia (in Russian).

Jankauskas, V. (2012). *Polozhenie volynskogo kniazia Liubarta v dinastii Gediminovichei*. In V. Nagirnyy (Ed.), *Colloquia Russica. Ser. 1*. (Vol. 1: Principalities in lands of Galicia and Wolhynia in international relations in the 11th–14th centuries: Publication after 2nd International Conference, (Ivano-Frankivsk, 20–22th October 2011)). Krakow: Jagiellonian university, 132–138 (in Russian).

Abraham, W. (1904). *Powstanie organizacji kościoła łacińskiego na Rusi, 1*. Lwów (in Polish).

Baethgen, F. (ed.). (1924). *Chronica Iohannis Vitodurani. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova Series, 3*. Berolini: Apud Weidmannos (in Latin).

Bahlcke, J. (1996). *Schlesien und die Schlesier*. München: Langen Müller (in German).

Bahlcke, J., Gawrecki, D., Kaczmarek, R. (red.). (2011). *Historia Górnego Śląska: polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*. Gliwice: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej (in Polish).

Bak, J. M., Veszprémy, L. (ed.). (2018). *Studies on the Illuminated Chronicle*. Budapest: Central European University Press (in English).

Balzer, O. (1895; 2005). *Genealogia Piastów*. Kraków (in Polish).

Balcer, O. (1905). O następstwie tronu w Polsce. *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny. Ser. 2, 11*, 420–441 (in Polish).

Barański, M. K. (2006). *Dynastia Piastów w Polsce*. Warszawa: PWN (in Polish).

Bartha, A. (2013). Károly Róbert és Nagy Lajos egészsége és betegségei. *Műhelyszemináriumok dolgozatok, 1*, 7–36 (in Hungarian).

Baumgarten, N. (1937). Halich et Ostrog. *Orientalia Christiana Periodica, 3*, 161–177 (in French).

Bertényi, I. (1989). *Nagy Lajos király*. Budapest (in Hungarian).

Bielowski, A. (wyd.). (1872a). Rocznik Miechowski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 2*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 882–896 (in Latin).

Bielowski, A. (wyd.). (1872b). Rocznik Traski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 2*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 828–861 (in Latin).

Bielowski, A. (wyd.). (1878a). Rocznik Małopolski. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 135–202 (in Latin).

Bielowski, A. (wyd.). (1878b). Rodowód książąt polskich. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 280–284 (in Latin).

Bielowski, A. (oprac.). (1878c). Spominki o Ciołkach. W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski, 3*. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 267–270 (in Latin).

Bieniak, J. (2009). Jan (Janek) z Czarnkowa. Niedokończona kronika polska z XIV wieku. *Studia Źródloznawcze, 46*, 109–145 (in Polish).

Boehmer, J. F. (hrsg.). (1843). Johannes Victoriensis und andere Geschichtsquellen Deutschlands im vierzehnten Jahrhundert. *Fontes rerum Germanicarum, 1*. Stuttgart: J. G. Cotta (in Latin).

Bresslau, H. (hrsg.). (1922). *Chronica Heinrici Surdi de Selbach. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. N. S., 1*. Berolini: Apud Weidmannos (in Latin).

Dąbrowska, E. (1991). Królów polskich relikwarz koronacyjny Krzyża Świętego. W D. Gawinowa (red.), *Kultura średniowieczna i staropolska: studia ofiarowane*

Aleksandrowi Gieysztorowi w pięćdziesięciolecie pracy naukowej. Warszawa: PWN, 67–86 (in Polish).

Dąbrowski, D. (2002). *Rodowód Romanowiczów książąt halicko-wołyńskich*. Poznań; Wrocław: Wydawnictwo Historyczne (in Polish).

Dąbrowski, D. (2012). *Daniel Romanowicz król Rusi (ok. 1201–1264). Biografia polityczna*. Kraków: Avalon (in Polish).

Dąbrowski, D. (2016). *Król Rusi Daniel Romanowicz. O ruskiej rodzinie książęcej, społeczeństwie i kulturze w XIII w.* Kraków: Avalon (in Polish).

Dąbrowski, J. (1918). *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego*. Kraków: Fundusz Nestora Bucewicza (in Polish).

Dąbrowski, J. (2007). *Kazimierz Wielki: twórca korony królestwa polskiego*. Kraków: Universitas (in Polish).

Długopolski, E. (1951). *Władysław Łokietek na tle swoich czasów*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich (in Polish).

Domanovszky, A. (S). (1937). *Chronici Hungarici Compositio saeculi XIV. Prefatio*. In E. Szentpétery (ed.), *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum, I*. Budapest, 228–233 (in Latin).

Domanovszky, S. (1963). A Dubnici Krónica. *Századok*, 33, 226–256 (in Hungarian).

Dowiat, J. (1968). *Polska – państwem średniowiecznej Europy*. Warszawa: PWN (in Polish).

Elmonowski, J. (2002). *Stosunki polityczne między Piastami a Luksemburgami i Wittelsbachami w pierwszej połowie XIV wieku*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek (in Polish).

Emler, J., Gebauer, J. (vyd.). (1893). *Kronika Pulkavova. W Fontes rerum Bohemicarum: Prameny dějin českých, 5*. Praha: Nákladem nadání F. Palackého, 2–326 (in Latin).

Engel, P. (2005). *The Realm of St. Stephen: A History of Medieval Hungary 895–1526*. Budapest (in Hungarian).

Fejer, G. (ed.). (1833). *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, 9/1*. Buda: Typis typogr. Regiae Universitatis Ungaricae (in Latin).

Florianus, M. (ed.). (1884). *Chronicon Dubnicense cum codicibus Sambuci Acephalo et Vaticano, cronocisque Vindobonensi Picto et Budensi accurate collatum*. In *Historia Hungaricae Fontes Domenici. Pars prima: Scriptores, 3*. Lipsiae: Typis M. Taizs (in Latin).

Franciscani Thorunensis Annales Prussici (941–1410). (1866b). In Th. Hirsch, M. Töppen, E. Strehlke (hrsg.), *Scriptores Rerum Prussicarum, 3*. Leipzig: verlag von S. Hirzel, 57–316 (in Latin).

Fukala, R. (2007). *Slezsko – neznámá země koruny české: knížeci a stavovské Slezsko do roku 1740*. České Budějovice: Veduta (in Czech).

Gąsiorowski, A. (1979). Nad itinerarium Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 86/3, 733–740 (in Polish).

Gorzycki, K. (1889). *Połączenie Rusi Czerwonej z Polską przez Kazimierza Wielkiego*. Lwów (in Polish).

Grabowski, J. (2019). Bolesław Jerzy II Trojdenowic (1309/1310–1340). W *Poczet książąt i książynych mazowieckich*. Kraków, 103–109 (in Polish).

Grała, H. (1985). Chrzestne imię Szwarna Daniłowicza. Ze studiów nad dyplomatyką południoworuską XIII i XIV w. W L. Jaśkiewicz (red.), *Słowiańszczyzna i dzieje powszechne*.

Studia ofiarowane Prof. Ludwikowi Bazyłowowi w siedemdziesiątą rocznicę Jego urodzin. Warszawa: PWN, 201–209 (in Polish).

Gudavičius, E. (1999). *Lietuvos istorija* (T. 1: Nuo seniausiu laikų iki 1569 metų). Vilnius: Lietuvos Rašytoju Sąjungos Leidykla (in Lithuanian).

Hegel, C. (ed.). (1882). *Chronicon Moguntinum. Die Chroniken der mittelrheinischen Städte.* Mainz, 2. Leipzig: S. Hirzel (in Latin).

Hirsch, Th. (hrsg.). (1861). *Die ältere Chronik von Oliva.* In *Scriptores Rerum Prussicarum*, 1. Leipzig: S. Hirzel, 669–726 (in Latin).

Hofmeister, A. (Ed.). (1924–1940). *Chronica Mathiae de Nuwenburg. Monumenta Germaniae Historica. Scriptores rerum Germanicarum. Nova Series*, 4. Berolini: Apud Weidmannos (in Latin).

Housley, N. (1984). King Louis the Great of Hungary and the Crusades, 1342–1382. *The Slavonic and East European Review*, 62/2, 192–208 (in Polish).

Jasienica, P. (2007). *Polska Piastów.* Toruń (in Polish).

Jasiński, K. (1990). Małżeństwa i koligacje polityczne Kazimierza Wielkiego. *Studia Zródłoznawcze*, 32–33, 58–65 (in Polish).

Jasiński, K. (1993). Dzień koronacji Kazimierza Wielkiego w świetle współczesnych źródeł. W J. Hauziński (red.), *Opuscula minora in memoriam Iosepho Spors.* Słupsk, 171–182 (in Polish).

Jasiński, K. (1995). Przydomek Kazimierza Wielkiego – czas powstania i geneza. *Genealogia. Studia i materiały historyczne*, 5, 25–43 (in Polish).

Jasiński, K. (2001). Kazimierz Wielki. W *Rodowód Piastów małopolskich i kujawskich.* Poznań; Wrocław: Wydawnictwo Historyczne, 163–171 (in Polish).

Kaczmarczyk, Z. (1948). *Kazimierz Wielki (1333–1370).* Warszawa: Wydawnictwo S. Arcta (in Polish).

Karsai, G. (1963). Névtelenség, névrejtes és szerzőnév középkori krónikáinkban. *Századok*, 4. Budapest (in Hungarian).

Kętrzyński, S. (1913). O elementach chronologicznych dokumentów Kazimierza Wielkiego. *Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny*, 56. Kraków (in Polish).

Kętrzyński, S. (1934). Ze studiów genealogicznych. 1. Nieznany document Kazimierza Wielkiego z r. 1344. *Miesięcznik Heraldyczny*, 13, 48–51 (in Polish).

Kętrzyński, W. (oprac.). (1888). *Annales Posnanienses.* W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski*, 5. Lwów: nakł. Akademii Umiejętności, 874–884 (in Latin).

Kętrzyński, W. (oprac.). (1893). *Chronica Olivensis.* W *Monumenta Poloniae historica = Pomniki dziejowe Polski*, 6. Kraków: nakł. Akademii Umiejętności, 310–350 (in Latin).

Kiryk, F. (1992). *Wielki król i jego następcy.* Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza (in Polish).

Knoll, P. W. (1972). *The Rise of the Polish Monarchy: Piast Poland in East Central Europe, 1320–1370.* Chicago: University of Chicago Press (in English).

Kowalski, M. D. (2001). Nota o autorze. W *Kronika Jana z Czarnkowa.* Kraków: Universitas, 147–148 (in Polish).

Kozłowska-Budkowa, Z. (1963). Z ostatnich lat Kazimierza Wielkiego. *Małopolskie Studia Historyczne*, 6/3–4, 17–26 (in Polish).

Kristó, G. (1967). Anjou-kori krónikáink. *Századok*, 101, 457–504 (in Hungarian).

Kristó, G. (1988). *Az Anjou-kor háborúi.* Budapest (in Hungarian).

Kristó, G. (2002). *Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon*. Budapest: Osiris (in Hungarian).

Kurcz, Á. (1964). Anjou-kori történetíróink kérdéséhez. *Irodalom-történeti közlemények*, 68, 358–367 (in Hungarian).

Loserth, J. (hrsg.). (1875). Die Königsaalger Geschichts-Quellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag. *Fontes rerum Austriacarum: Österreichische Geschichtsquellen. Erste Abteilung, Scriptores*, 8. Wien: Kaiserl. Königl. Hof- und Staatsdruckerei (in German).

Lukowski J., Zawadski, H. (2001). *A Concise History of Poland*. New York: Cambridge University Press (in English).

Mályusz, E. (1966). Krónika-problémak. *Századok*, 4–5, 726–728 (in Hungarian).

Mályusz, E. (1967). *Thuróczy-krónika és forrásai*. Budapest (in Hungarian).

Myśliński, K. (1981). *Dzieje kariery politycznej w średniowiecznej Polsce: Dymitr z Goraja, 1340–1400*. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie (in Polish).

Myśliński, K. (1993). Polska a księstwo Halicko-Włodzimierskie na przełomie XIII i XIV wieku. In V. Petehyrych, V. Ivanovskyi (Eds.), *Halytsko-Volynska derzhava: peredumovy vynykennia, istoriia, kultura, tradytsii. Mizhnarodna naukova konferencija: tezy dop. ta povidomlen. (Halych, 19–21 serpnia 1993 r.)*. Lviv, 7–8 (in Polish).

Nowakowski, T. (2003). *Kazimierz Wielki a Bydgoszcz*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek (in Polish).

Paszkwicz, H. (1925). *Polityka ruska Kazimierza Wielkiego*. Warszawa (in Polish).

Paszkwicz, H. (1933). *Jagiellonowie a Moskwa* (T. 1: Litwa a Moskwa w XIII i XIV wieku). Warszawa (in Polish).

Perlbach, M. (ed.). (1925). *Annales Posnanienses*. In *Momumenta Germaniae Historica. Scriptores*, 29. Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 469–470 (in Latin).

Pez, H. (ed.). (1721). Anonymi Leobensis Chronicon libris sex comprehensum, a Christo nato usque ad annum ejusdem MCCCXLIII. In *Scriptores rerum Austriacarum veteres ac genuini*, 1. Lipsiae: Sumptibus Joh. Fried. Gleditschii b. filii, 751–972 (in Latin).

Podhradczky, J. (ed.). (1838). *Chronicon Budense*. Buda: Gyurian & Bago (in Latin).

Prochaska, A. (1892). W sprawie zajęcia Rusi przez Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 6/1, 81–121 (in Polish).

Przedziecki, A. (ed.). (1876). *Joannis Długosz senioris canonici Cracoviensis Opera omnia*, 3. Kraków (in Latin).

Ptaśnik, J. (ed.). (1913). *Acta Camerae Apostolicae* (Vol. 1: 1207–1344). *Monumenta Poloniae Vaticana*, 1. Cracoviae: Sumptibus Academiae Litterarum Cracoviensis (in Latin).

Řežábek, J. (1883). Jiří II, poslední kníže veškeré Malé Rusi: kritický pokus. *Časopis musea království českého*, 57, 120–134 (in Czech).

Röpell, R. (ed.). (1866). *Continuatio annalium Polonorum I. et III*. In *Momumenta Germaniae Historica. Scriptores*, 19. Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 656–663 (in Latin).

Rutkowski, A. (1978). Objazdy i system rządzenia państwem przez Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 85/3, 605–626 (in Polish).

Sălăgean, T. (2005). Romanian Society in the Early Middle Ages (9th–14th centuries AD). In I.A. Pop, I. Bolovan (Ed.), *History of Romania. Compendium*. ClujNapoca: Romanian Cultural Institute, 133–208 (in English).

Samsonowicz, H. (1980). Kazimierz III Wielki. W A. Garlicki (red.), *Poczet królów i książąt polskich*. Warszawa: Czytelnik, 247–253 (in Polish).

Schneider, F. (Ed.). (1910). Iohannis Abbatis Victoriensis Liber certarum historiarum (T. 2: libri IV–VI). *Monumenta Germaniae Historica. SS rer. Germ.*, 36. Hannoverae et Lipsiae: Impensis bibliopolii Hahniani (in Latin).

Semkowicz, A. (1887). *Krytyczny rozbiór Dziejów Polskich Jana Długosza (do roku 1384)*. Kraków: Akademia Umiejętności (in Polish).

Semkowicz, A. (1898). Adelajda, Krystyna i Jadwiga, żony Kazimierza Wielkiego. *Kwartalnik Historyczny*, 12, 561–566 (in Polish).

Sieradzki, J. (1958). Regnum Russiae: polityka ruska Kazimierza Wielkiego: krytyka dotychczasowych poglądów i zarys nowej konstrukcji: (na marginesie pracy J. Dąbrowskiego «Korona Królestwa Polskiego»). *Kwartalnik Historyczny*, 65/2, 491–499 (in Polish).

Sieradzki, J. (1959). *Polska wieku XIV: studium z czasów Kazimierza Wielkiego*. Warszawa: PWN (in Polish).

Sikora, F. (1986). Dymitr z Goraja pan na Szczeczeszynie w służbie Władysława Jagiełły w latach 1386–1400. *Studia Historyczne*, 29/1, 3–30 (in Polish).

Sikora, F. (1989). Krąg rodzinny i dworski Dymitra z Garaja i jego rola na Rusi. W J. Wroniszewski (red.), *Genealogia – kręgi zawodowe i grupy interesu w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*. Toruń: UMK, 55–89 (in Polish).

Sikorski, J. (red.). (1965). *Zarys dziejów wojskowości polskiej do roku 1864* (T. 1: Do roku 1648). Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej (in Polish).

Solymosi, L., Körmendi, A. (1981). A középkori magyarállam virágzása és bukása, 1301–1506. In K. Benda (szerk.), *Magyarország történeti kronológiája* (I.: A kezdetektől 1526ig). Budapest: Akadémiai Kiadó, 188–350 (in Hungarian).

Sopko, J. (přípr.). (2004). *Kronika uhorských kráľov zvaná Dubnická*. Budmerice: Vydavateľstvo (in Slovak & Latin).

Sperka, J. (2013). *Władysław książę opolski wieluński kujawski dobrzyński pan Rusi palatyn Węgier i namiestnik Polski (1326/1330 – 6 lub 18 maja 1401)*. Kraków: Avalon (in Polish).

Spinei, V. (1986). *Moldavia in the 11th–14th centuries*. Bucarest: Editura Academiei Republicii Socialiste România (in English).

Stadnicki, K. (1853). Lubart xięże Wołyński. *Synowie Gedymina*, 2. Lwów: Drukarnia Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich (in Polish).

Strehlke, E. (hrsg.). (1863). Hermanni de Wartberge Chronicon Livoniae. In *Scriptores Rerum Prussicarum*, 2. Leipzig: S. Hirzel, 9–116 (in Latin).

Strehlke, E. (hrsg.). (1866). Chronik Detmar's von Lübeck. In *Scriptores Rerum Prussicarum*, 3. Leipzig: S. Hirzel, 59–200 (in Latin).

Sułkowska-Kuraś, I., Kuraś, S. (ed.). (1982). *Bullarium Poloniae* (T. 1: 1000–1342). Romae: École Française de Rome (in Latin).

Sužiedėlis, S. (ed.). (1978). Lubartas. In *Encyclopedia Lituanica*, 3. Boston, Massachusetts: Juozas Kapočius, 411–412 (in English).

Swieżawski, A. (2007). Regencja Władysława Opolczyka na Rusi Czerwonej. W M. Antoniewicz, J. Zbudniewek (red.), *Książę Władysław Opolczyk: fundator klasztoru Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie*. Warszawa: Wydawnictwo DiG, 247–290 (in Polish).

Szczur, S. (1991). Traktat pokojowy Kazimierza Wielkiego z zakonem Krzyżackim z 1343 r. *Zapiski Historyczne*, 56/4, 7–43 (in Polish).

Szczur, S. (2002). *Historia Polski: średniowiecze*. Kraków: Wydawnictwo Literackie (in Polish).

Szentpétery, E. (ed.). (1937). *Chronicon Budense*. In *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum, I*. Budapest, 481–501 (in Latin).

Śliwiński, J. (1987). *Mariaże Kazimierza Wielkiego: studium z zakresu obyczajowości i etyki dworu królewskiego w Polsce XIV wieku*. Olsztyn: Wydawnictwa Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie (in Polish).

Sliwiński, J. (1994). *Kazimierz Wielki: kobiety a polityka*. Olsztyn: ZHSSiNP. WSP (in Polish).

Świeżawski, E. S. (1894). *Esterka i inne kobiety Kazimierza Wielkiego. Zarysy badań krytycznych nad dziejami historyjografią i mitologią do wieku XV*, 3. Warszawa (in Polish).

Tęgowski, J. (1995). *Małżeństwo Lubarta Gedyminowicza. Przyczynek do genealogii dynastów halicko-wołyńskich w XIV wieku. Genealogia. Studia i materiały historyczne*, 6, 17–26 (in Polish).

Theiner, A. (ed.). (1859). *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia* (T. 1: Ab Honorio PP. III. usque ad Clementem PP. VI. 1216–1352). Romae: Typis Vaticanis (in Latin).

Theiner, A. (ed.). (1860). *Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum historiam illustrantia* (T. 1: Ab Honorio PP. III. usque ad Gregorium PP. XII. 1217–1409). Romae: Typis Vaticanis (in Latin).

Włodarski, B. (1966). *Polska i Ruś 1194–1340*. Warszawa: PWN (in Polish).

Wojtowycz, L. (2011). *Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki*. W J. Maciejewski, T. Nowakowski (red.), *Kazimierz Wielki i jego państwo. W siedemsetną rocznicę urodzin ostatniego Piasta na tronie polskim*. Bydgoszcz, 47–66 (in Polish).

Wojtowycz, L. (2018). *Fenomen halickich bojarów i ich stosunki z książętami*. W J. Sperka, K. Kollinger (red.), *Średniowieczni władcy i ich otoczenie. Materiały V Kongresu mediewistów Polskich*, 5. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 31–51 (in Polish).

Wolff, J. (1886). *Ród Gedimina: dodatki i poprawki do dzieł Hr. K. Stadnickiego: «Synowie Gedymina», «Olgierd i Kiejstut» i «Bracia Władysława Jagiełły»*. Kraków: L. Anczyc i Spółka (in Polish).

Wyrozumski, J. (1973). *Historia Polski do 1505 r.* Warszawa: PWN (in Polish).

Wyrozumski, J. (1997). *Polska – Węgry i sprawa Rusi Halicko-Włodzimierskiej za Kazimierza Wielkiego*. W K. Zielińska-Melkowska (red.), *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów: materiały z sympozjum (Toruń, 14–15 grudnia 1995 r.)*. Toruń: UMK, 111–120 (in Polish).

Wyrozumski, J. (1986; 2004). *Kazimierz Wielki*. Wrocław; Kraków; Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich (in Polish).

von Wyss, G. (hrsg.). (1856). *Joannis Vitodurani Chronicon. Die Chronik des Minoriten Johannes von Winterthur*. Zürich: J. J. Ulrich (in Latin).

Žáček, R. (2005). *Slezsko. Stručná historie států*, 33. Praha: Libri (in Czech).

Zajączkowski, S. (1934). *Przymierze polsko-litewskie 1325 r. Kwartalnik Historyczny*, 40/4, 603–608 (in Polish).

Zakrzewski, S. (1922a). *Wpływ sprawy ruskiej na państwo Polskie w XIV w. Odczyt wygłoszony na pierwszym publicznym posiedzeniu Towarzystwa Naukowego we Lwowie 21 maja 1921 roku*. Zamość: Zygmunt Pomarański i Spółka (in Polish).

Zakrzewski, S. (1922b). Wpływ sprawy ruskiej na państwo Polskie w XIV w. *Przegląd Historyczny*, 23/1, 86–121 (in Polish).

Leontiy VOITOVYCH

*Doctor of Historical Sciences (Dr hab. in History), Professor
Head of the Department of History of Middle Ages and Byzantine Studies
I. Franko National University of Lviv,
Senior Research Fellow of the Department of History of Middle Ages
I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of NAS of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9191-6537>
e-mail: lev67420@ukr.net*

THE DUBNICI CHRONICLE AS A SOURCE ON THE HISTORY OF THE STRUGGLE FOR THE ROMANIDS' SUCCESSION IN THE 14TH CENTURY

The purpose of the article is to apply the 14th century Hungarian Dubnici chronicle in dismantling the existing historical stereotypes, that were formed in the process of researching the struggle for the heritage of the Romanid dynasty (1340–1434), in particular, the «Cazimir's legend». The research methodology is based on the principles of historicism, objectivity, multifactoriality and comprehensive analysis. The system and the structural methods are used. Proceeding from the analysis of individual episodes from the 14th century Hungarian Dubnici chronicle, which was based on reliable sources, the author refutes the established stereotypes on the incorporation of the Galician lands into the Kingdom of Poland in 1340 as their legitimate inheritance by the Polish king Casimir III staying in line with the decisions of the Visegrad Congress of 1337, together with a trend of considering the further struggle for the Romanids' succession between the Kingdom of Poland, the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde without taking into account the local ancient Ukrainian elite of the Kingdom of Rus' (the Galicia–Volhynia state).

The accession of the Galician part of the kingdom of Rus' to Poland did not take place in 1340 or 1349. When Boleslav-Yuriy Troydenovich began to look for countermeasures to the dangerous Polish-Hungarian rapprochement for his state, Casimir III first supported the claims to the Rus'ian throne of another nephew, Vladyslav Zemovytovich, and then himself intervened in the struggle for the inheritance of the Romanovychs, trying to negotiate with the local boyars. In the conclusions, primarily based on the Hungarian Dubnici chronicle, Jan of Czarnków's chronicle, from which Jan Długosz drew, and fragments of the other German and Polish chronicles, as well as a few official documents, especially those connected with the actions of the prince Demetrius Liubartas, the article demonstrates the weak sides of the existing stereotypes and the causes of their appearance, with particular attention being paid to the «Cazimir's legend», as well as the main stages of the struggle for the Romanid dynasty heritage during the years 1340–1434 and the discussion surrounding them.

Keywords: the Dubnici chronicle, Jan of Czarnków's chronicle, the Kingdom of Rus', George II Boleslav, Casimir III the Great, Demetrius Liubartas, the «Cazimir's legend».